Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 166 (6. 955) 1989 йил 20 июль, пайшанба Баҳоси 3 тийин

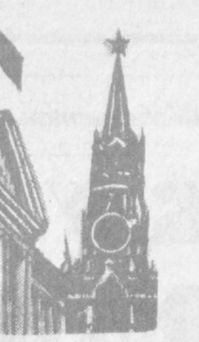

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида

19 июль куни эрталаб соат 10 да Кремлда СССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттирди.

Раислик қилувчи М. С. Горбачев палаталарнинг қўшма мажлисини оча туриб, кун тартибида СССР халқ депутатларининг съезди СССР Олий Советига юклаган топшириқларни бажаришга оид ишларни ташкил этиш тўғрисидаги масала борлигини айтди.

Олий Советда Кузбасс ва Донбассда вужудга келган ҳозирги конкрет сиёсий вазият тўғрисида гаплашиб олиш керак, деб таъкидлади раислик қилувчи. Ана шу регионлардаги аҳвол мураккаб бўлиб, бугунги кунда ҳам ҳамон кескин бўлиб турибди, деди у.

Кун тартибидаги масала юзасидан СССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов сўзга чиқди. (А. И. Лукьяновнинг доклади марказий матбуотда эълон қилинган).

СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттирмоқда.

КПСС Марказий Комитетида кенгаш

18 июль куни КПСС Марказий Комитетида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари ўлка ва область партия комитетлари биринчи секретарларининг кенгаши бўлди, кенгашда қайта қуриш шароитида партия ишининг баъзи масалалари кўриб чиқилди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев кенгашда доклад қилди. [Доклад матни бугун тонгги газеталарда эълон қилинган].

Муҳокама қилинган масала юзасидан Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюнян, КПСС Марказий Комитетининг секретари, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Л. Н. Зайков, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. М. Масалиев, Украина Компартияси Полтава область комитетининг биринчи секретари А. С. Мякота, Ўзбекистон Компартияси Бухоро область комитетининг биринчи секретари Д. С. Ёдгоров, Украина Компартияси Ивано-Франковск область комитетининг биринчи секретари И. Г. Посторонко, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Н. А. Назарбоев, КПСС Свердловск область комитетининг биринчи секретари Л. Ф. Бобикин, Эстония Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. И. Вяляс, КПСС Москва область комитетининг биринчи секретари В. К. Месяц, КПСС Белгород область комитетининг биринчи секретари А. Ф. Пономарев, Украина Компартияси Львов область комитетининг биринчи секретари Я. П. Погребняк, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев, ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари В. И. Мироненко, Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А.-Р. Х. Везиров, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков, КПСС Липецк область комитетининг биринчи секретари Ю. А. Манаенков, Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А.-М. К. Бразаускас, КПСС Ростов область комитетининг биринчи секретари Б. М. Володин, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев, Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон область комитетининг биринчи секретари Қ. Салиқов, РСФСР Олий Совети Президиумининг раиси В. И. Воротников, КПСС Чита область комитетининг биринчи секретари Н. И. Мальков, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Қ. М. Маҳкамов, Қозоғистон Компартияси Чимкент область комитетининг биринчи секретари В. Б. Темирбаев, Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Я. Я. Вагрис сўзга чиқдилар.

М. С. Горбачев якунловчи нутқ сўзлади.

Кенгашда аҳолининг кам таъминланган табақалари учун пенсияларни ошириш билан боғлиқ бўлган тадбирларни пул билан таъминлашга партия взносларидан 500 миллион сўмни СССР давлат бюджетига ўтказиш тўғрисидаги таклиф якдиллик билан қўллаб-қувватланди.

Кенгаш ишида В. П. Никонов, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Шчербицкий, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов ўртоқлар қатнашдилар.

Кенгашда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари, партия нашрларининг муҳаррирлари, ҳарбий округлар сиёсий бошқармаларининг бошлиқлари, КПСС Марказий Комитети аппаратининг масъул ходимлари ҳам иштирок этдилар.

Кенгашнинг иши тўғрисидаги ҳисобот марказий ва республика газеталарида эълон қилинади.

(ТАСС).

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг III пленуми

Ҳуқуқ-тартибот ва интизомни мустаҳкамлайлик

Илгари хабар қилинганидек, 15 июль куни Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг III пленуми бўлиб ўтди.

Пленумда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **Б. Ф. Сатин** «Социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, гражданларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилишни кучайтириш соҳасида шаҳар партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида» доклад қилди.

Мамлакат ўз тарихининг жуда мураккаб ва масъулиятли даврларидан бирини бошидан кечирмоқдаки, бу давр унинг бундан буёнги тараққиёти учун бурилиш аҳамиятига эгадир, деди докладчи. СССР халқ депутатлари биринчи съездининг ишида шу босқичнинг хусусияти ўзининг тўла-тўкис ифодасини топди. Съездда намоён бўлган баъзи жараёнларнинг мураккаблигига, ҳатто хилма-хиллигига қарамай, уни ҳақли равишда давлатимизни ижтимоий-сиёсий ривожлантириш йўлидаги янги катта босқич деб эътироф этиш керак.

Депутатлар съездда сўзга чиқиб, ҳозирги пайтда ҳар бир совет кишисини қизиқтираётган муҳим масалаларни муҳокама қилиш учун минбарга кўтарилдилар. Улар барча регионларда, жамият турмушининг ҳамма соҳаларида тўпланиб қолган кўпдан-кўп муаммолар ҳақида ачиниб гапирдилар. Кўпгина депутатлар ғоят муҳим муаммолар орасида мамлакатда жиноятчиликнинг ўсиб бораётганлиги, социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш зарурлиги муаммосини ҳам айтиб ўтдилар. М. С. Горбачев ўз докладида таъкидлаганидек, бу вазифа «жиноятлар сони, шу жумладан порага сотилиш, мафия, таъмагирлик, порахўрлик каби хатарли жиноятлар кўпайиб бораётганлиги муносабати билан алоҳида муҳим аҳамият касб этди. Одамларнинг нормал турмуш, меҳнат, дам олиш шароитларига путур етказувчи безориликка қарши кураш долзарб муаммо бўлиб қолмоқда».

Одамлар табиий равишда ташвишланиб, шундай шароитда ҳокимият органлари, жамоат ташкилотлари нима қилишмоқчи, деб савол бермоқдалар, дарҳол тартиб ўрнатишни талаб қилмоқдалар.

Ташвишланиш учун асослар етиб-ортади. Шаҳардаги оператив вазият ниҳоятда чигаллашди, жиноятчиликнинг ўсиш тенденцияси қайд этилмоқда.

1988 йил Тошкентда 19 мингта жиноят қайд этилган эди, бу эса 1987 йилги даражадан 5,6 фоиз кўпдир. Шу йилнинг биринчи ярмида жиноятлар сони энди 23,7 фоиз кўпайди. Республикадаги барча жиноятларнинг 28 фоизидан ортиғи Тошкентда содир этилмоқда.

Гражданларнинг ҳаёти ва соғлиғига, умуман шахсий хавфсизлигига қарши қаратилган жиноятларнинг кескин ўсиши алоҳида хавф-хатар туғдирмоқда. Ярим йил мобайнида оғир тан жароҳатлари етказиш ҳоллари 80,4 фоиз, талончилик ёки босқинчилик 85,7 фоиз, қотилликлар салкам бир ярим баравар, номусга тегиш ҳоллари учдан бир ҳисса, давлат мулки ва шахсий мол-мулкни ўғирлаш 40 фоиздан зиёд кўпайди.

Ниҳоятда сурбетлик, шафқатсизлик, уюшганлик кўпгина жиноятларга хос хусусиятлардир. Жамоат жойларида, кўчаларда тажовузларнинг кўпайганлиги социал кескинликни кучайтирмоқда. Жамоат транспортида, гавжум магазинларда киссавурлар, ангишваначи муттаҳамлар, қиморвозлар кўпайиб кетганлиги одамларни ҳаққоний равишда ғазаблантирмоқда. Автомашиналарни олиб қочиш, уларни «яланғочлаш» автомобиль эгаларининг бошига битган балодир.

Аҳоли ёппасига пулдан, тарозидан уриб қолиш, ошкора чайқовчилик ҳолларидан дарғазаб бўлмоқда. Ўғирлаш, таъмагирлик айрим ҳоллар эмас, балки ҳодисага айланиб қолди. Партия, совет, давлат, хўжалик органлари шундай вазиятдан келиб чиқиб лоқайд қола олмасликлари шубҳасиз. Бунда қатъий чоралар кўриш талаб этилади. Ишларнинг аҳволига партиявий, принципиал баҳо бериш ва аниқ-равшан йўлларни белгилаб олиш зарур. Шу боисдан шаҳар партия комитети бюроси ушбу масалани пленумда муҳокама қилишни таклиф этади.

Жиноятчиликнинг сабаблари нимада? У қаердан келиб чиқмоқда? Жиноятчиликнинг манбалари ва илдизлари қаерда? Ана шу саволларни таҳлил этмай туриб, жиноятчиликка қарши курашиб бўлмайди.

Таҳлил шуни кўрсатмоқдаки, жиноятчиларнинг 90 фоизидан кўпроғи Тошкент шаҳрида яшовчилар, шуларнинг 60 фоизи саноат корхоналарининг ходимлари, яна 20 фоизи бошқа меҳнат коллективларида ишловчи кишилардир. Бошқача қилиб айтганда улар бизнинг ёнимизда, минглаб кишилик коллективларнинг кўз ўнгида дунёга келишган, ўқишган, яшашган, ишлашган кимсалардир.

Шу ярим йилликнинг ўзидагина 600 жиноятчи шаҳардаги ўқув юртларида «тарбияланган». Шулардан 242 нафари мактаб ўқувчиларидир, ҳар бир мактабга деярли биттадан тўғри келади. Улар ўқитувчиларнинг, ота-оналарнинг, комсомолнинг кўз ўнгида «ўсишган».

Хўш, гап нимада ўзи?

Содир этилган ва фош қилинган жиноятлар таҳлил этилганида шундай жиноятларни амалга оширишга ва уларнинг ўсишига имкон берувчи кўпдан-кўп сабаблар аниқланади.

Мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий, иқтисодий жараёнлар туфайли мутлақо янги омиллар, янги замин пайдо бўлди, албатта. Демократиялаш, инсонпарварлашнинг, иқтисодий мустақилликнинг ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштиришнинг ижобий кўринишлари билан бир қаторда қуюшқондан чиқиш, маънавий негизларнинг пасайиши, қонундан қўрқмаслик ва уни тўғридан-тўғри ҳурмат қилмаслик каби ҳоллар юзага келди.

Бундай вазиятда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари бошқача ишлашлари, қонунлар ҳам ўзгача бўлиши кераклиги мутлақо равшандир. Бироқ фақат маъмурий органлар ёрдамидагина тартиб ўрнатиш мумкин, деб ўйлаш хато бўлур эди ва бу нарса аҳволни баттар чигаллаштириб юбориши мумкин. Ахир милиция содир бўлган воқеани бостирадигина, холос.

Партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари, хўжалик органлари ва уларнинг раҳбарлари жиноятчиликка қарши кураш муаммоларига, тарбиявий ишга эътиборни анча сусайтириб қўйганликлари шу сабабларнинг асосийсидир. Кейинги вақтларда жиноятчилик кўринишларига нисбатан қандайдир тушуниб бўлмайдиган лоқайдлик, либералчилик ва эътиборсизлик вазияти вужудга келди. Бунинг ёмон оқибатлари дарҳол салбий натижалар берди.

Биз биргаликдаги ишимизнинг ўтмиш босқичларини танқид қилишимиз мумкин. Лекин бу ишда ижобий жиҳатлар ҳам бўлган эдику. Келинг, ўтмишдан баъзи нарсаларни эсга олайлик. Тарбиявий иш савиясининг пастлиги ва ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларининг ҳар бири учун коллективда қатъий партиявий баҳо берилар, раҳбарга, цех бошлиғига, мастерга, район ички ишлар бўлими бошлиғи ва прокурорга нисбатан талабчанлик қилинарди. Партия йиғилишлари ва касаба союз комитетининг мажлислари ҳам бўлиб турар, ҳамма жойда ягона тарбия кунлари ёки идеология планеркалари ўтказилар, ўртоқлик судлари бирон иш қиларди. Халқ дружинаси навбатчилигини мунтазам барбод этганлик учун район партия комитети бюросида жавоб беришарди. Мен ўша чоралар барча бало-қазолардан қутқарадиган восита деб асло ҳисобламоқчи эмасман, уларнинг фойдали иш коэффициенти унча юқори бўлмаганди. Аммо бу йўқдан кўра яхшироқ эди.

Ҳозир давр ҳам бошқа, ҳаракатлар ҳам бошқача бўлиши кераклиги шубҳасиз. Фалокатга қарши аниқ мақсадга қаратилган кураш программасининг йўқлиги, унга қарши ҳаракат қилмаслик бизни хатарли маррага яқинлаштириб қўймоқда.

Тарбиявий иш, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш масалалари партия, совет органлари диққат марказидан ва муҳокама мавзуларидан батамом ғойиб бўлди, деб айтиш нотўғри бўлур эди. Аммо бу иш суст ва заиф олиб борилмоқда.

Аввало, шаҳар партия комитети бюроси ҳар ҳолда кейинги бир-бир ярим йил мобайнида талабчанликни бўшаштириб юборди. Бу нарса бошланғич бўғинларга ҳам таъсир қилди.

Бу йил масалан, В. П. Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг ходимлари 20 та жиноят ва 114 та ҳуқуқбузарлик қилдилар, шу жумладан корхонанинг ўзида 5 та жиноят содир этилди; «ТТЗ» бирлашмасининг ишчилари 10 та жиноят, 33 та ҳуқуқбузарлик, бирлашманинг ўзида 3 та жиноят қилдилар. Аммо, бу фактлар партия комитетларини, бошқа органларни, мазкур корхоналарнинг жамоат ташкилотларини унча ташвишга солмади.

1988—1989 йиллар мобайнида ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, тартиббузарларга қарши кураш масалалари ана шу корхоналар партия комитетларининг мажлисларида бирон марта ҳам кўриб чиқилмади.

Шаҳардаги бошқа кўпгина корхоналарда ҳам худди шундай муносабат таркиб топмоқда.

Жиноятчиликни рак шишига ўхшатишаётганлиги бежиз эмас. Барча мавжуд воситалар ва имкониятлардан фойдаланиб, жамият комплекс равишда «даволанмас» экан, касаллик бундан буён ҳам авж олиб кетаверади.

Келинг, буни район партия комитетидагилар қанчалик чуқур англашаётганига бир назар ташлайлик. Мисол учун Фрунзе районини олиб кўрамиз. Бу районда жиноятчиликнинг ўсиш суръати энг юқоридир. Район партия комитети хавф-хатарга баҳо бериб, партия, совет ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг, жамоат ташкилотларининг, комсомол, касаба союзларининг, ўртоқлик судларининг, хотин-қизлар кенгашлари, меҳнат коллективлари кенгашларининг хатти-ҳаракатларини мувофиқлаштириб, район активларининг бутун кучини жиноятчилик ва ҳуқуқбузарлик каби социал иллатга қарши курашга сафарбар этади, деб ўйлаш мантиқий бўлур эди. Бунинг устига район ижроия комитетлари ҳузурида ҳам, касаба союз, комсомол ташкилотлари ҳузурида ҳам, меҳнат коллективларида ҳам турли комиссиялар, кенгашлар, бошқа уюшмалар шу қадар кўп ташкил этилганки, ҳаммасини санаб ўтишнинг иложи йўқ. Агар улар мувофиқлаштирилса жуда катта кучга айланади.

Бироқ бундай бўлмади. Бу ҳам етмагандек, районда жиноятчилик йил сайин кўпайиб бораётган бир пайтда район партия комитети бюроси бу масалаларга тобора камроқ эътибор бермоқда.

Чунончи, мана шу масалалар тарқоқ, системасиз ҳолда бўлсада, 1987 йилда 10 марта кўриб чиқилган бўлса, 1988 йилда атиги 4 марта кўриб чиқилди. Район жиноятчилик ўсишида рекорд суръатга эришган бу йил эса унга қарши кураш масалалари бирон марта ҳам муҳокама қилинмади! Натижада «қўйчивон кўп бўлса қўй ҳаром ўлар» дейишганидек бўлди. Яна такрор айтмоқчиманки, жиноятчиликнинг ўсишини мажлисларнинг ўзигагина бевосита боғлаш нотўғри, бироқ кескинликни камайтиришга, талабчанликка таъсир қилаётганлиги факт бўлиб, бу ҳол бошланғич бўғинларга ҳам ўтмоқда. Фрунзе райони намуна сифатида олинди. Кўпчилик районлардаги вазият ҳам худди шундай.

Меҳнат, ижрочилик, план, давлат интизоми сезиларли равишда бўшашиб кетди. Буни иқтисодий мустақиллик билан оқлаб бўлмайди. Аксинча, бундай мустақиллик шайликни, ўзаро масъулият ва талабчанликни, энг муҳими эса барча моддий бойликларнинг ниҳоятда тежалишини тақозо этади.

Баъзи хўжалик раҳбарларида эса мустақиллик тўғрисида тескари тасаввур вужудга келган — истаган нарсасини ўнг-сўлига қарамай тарқатаверишади, ким нимани олиб кетаётганини асло кўрмайди. Қандайдир чексиз торт-тортчиликдан бошқа нарса эмас.

«Тошкентпиво» комбинатида, упа-эликлар фабрикасида, тўқимачилик комбинатида, тамаки фабрикасида ғаразли жиноятлар аниқланди. «Госкино» ремонт-қурилиш бошқармасида, ёш математиклар ва физиклар республика мактаб-интернатида, «Средазспецстрой» трестининг 1-ихтисослаштирилган кўчма механизациялаштирилган колоннасида катта ўғирликлар фош қилинди. Кейинги бир ярим йил мобайнида 2000 тадан кўпроқ шундай ҳоллар очиб ташланди. Талон-тарож қилган кишилардан 3 миллион сўмдан кўпроқ пул мусодара қилинди.

«Ташхладокомбинат»да, нон заводларида, «Ташплодоовощпром»да талон-тарож қилиш ҳоллари амалда тўхтамаяпти.

Хўжалик ходимларининг ҳаракат қилмасликлари, бепарволиги, масъулиятсизлиги жиноятлар учун шароит яратмоқда. Хом ашёни, тайёр маҳсулотни сақлаш тўғрисида ҳеч қандай жон куйдирилмаяпти.

Милиция, прокуратура сигналларига меҳнат коллективларида қандай эътибор берилмоқда? Ҳеч қандай эътибор берилмаяпти. Қонунбузарнинг тушига ҳам кирмаган қаттиқ чоралар кўрилди, деган хабарлар юбориб туриладиган ҳоллар ҳам бўлади.

Социалистик мулкни талон-тарож этувчилар тобора сурбетлик билан ошкора ҳаракат қилмоқдалар. 28 март куни 1-тегирмон заводининг ходимлари — мастер Михайлов билан қоровул Алимов шофер Сатторовни ёллаб унинг КамАЗ машинасига олий навли 10 тонна ун ортишди ва Сариоғоч районидаги магазинга олиб боришди, уннинг давлат қиймати 4300 сўм бўлгани ҳолда улар сотувчи Степановадан 3900 сўм пул олишди.

(Давоми 2- ва 3-бетларда).

Абитуриент—89

ОШКОРАЛИК ВА ДЕМОКРАТИЯ МУҲИТИДА

Пойтахт олий ўқув юртларида ҳозир айни қизғин дамлар: кириш имтиҳонлари давом этяпти. Кимларнингдир эзгу орзулари амалга ошмоқда, кимларнингдир, афсуски орзулари саробга айланяпти...

Олий ўқув юртларининг қабул комиссиялари студентларнинг авлоди ҳақиқатан ҳам муносиб бўлиши учун бу йил ҳар қачонгидан кўп куч-ғайрат сарфлади, қабул вақтида ҳар қандай адолатсизликнинг олдини олиш ташвишини кўриб қўйди. Шикоят комиссиялари, бошқа жамоатчи назорат уюшмалари ана шу мақсадда иш олиб боряпти.

«Оқшом» газетаси яқинда ТошДУ қабул комиссиясининг иши ҳақида ҳикоя қилган эди. Бугун репортажни Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтидан олиб борамиз. Биз бундан буён ҳам «Абитуриент—89» рубрикаси остида пойтахт олий ўқув юртларида кириш имтиҳонлари қандай бораётгани ҳақида ҳикоя қилиб борамиз.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти абитуриентларни меҳмондўстлик билан, самимий кутиб олмоқда. Институтга қадам ранжида қилган киши буни дарҳол ҳис этади. Стендлар барча саккиз факультет ва шу ерда эгаллаш мумкин бўлган ихтисосликлар ҳақида ҳикоя қилади, қабул қоидалари, имтиҳонлар ҳақида, шикоят комиссияси ва ишга жойлаштириш штабининг фаолияти ҳақида кенг ахборотлар ўрин олган «Ўзингни текшириб кўр» стенди олдида абитуриентлар гавжум. Улар математика бўйича ёзма ишларни қандай ёзганликларини текширишяпти. Кимдир хафа, кимдир қувончини яширолмайди: «Биринчи имтиҳондан ўтдим!» Шу нарса диққатга сазоворки, олинган баҳолар имтиҳоннинг эртаси куниёқ стендда пайдо бўлаяпти. Сурхондарё областидан келган Абсаид Қамбаров физикадан аъло баҳо олибди. Бу тасодифий эмас. У бир неча марта район олимпиадаларининг совриндори бўлган. Аввалига у ТошДУнинг физика факультетига ўқишга кирмоқчи эди, аммо кейинчалик фикрини ўзгартирди, гидромелиорацияни танлади. У ўзи яшаётган ўлка учун бу ихтисослик муҳимроқ, деган фикрга келди. Ҳозирча аъло баҳо олган биргина Абсаиддир. Совет Армияси сафида хизматни тугатиб институтга келган Муродбой Шарифбоев ҳам ўзининг «яхши» баҳосидан мамнун.

— Навбатдаги имтиҳон қайси фандан? — сўраймиз ундан.

— Математикадан.

— Ўз кучингга ишонасанми?

— Ҳа, — иккиланмай жавоб беради у. — Ажабланарлиси шундаки, биз абитуриентлар мазкур олий ўқув юртида ўзимизни қадрдон мактабимиздагидек ҳис этаяпмиз, — қўшимча қилади у. — Ҳамманинг муносабати самимий, барча саволларимизга жавоб беришга тайёр. Ошхоналар ишлаб турибди, имтиҳонлар ўтаётган ҳар бир қаватда газ-сув автоматлари турибди. Ҳеч ким ҳовлиқмайди. Имтиҳонларни қабул қиладиган педагоглар билан олдиндан танишиб олганлигимиз ишонч уйғотади.

Муродбойнинг фикрини 70-мактабнинг битирувчиси, ҳозиргина математикадан ёзма ишни топшириб чиққан Тўлқин Ҳамдамов қўллаб-қувватлайди.

— Жуда ҳаяжонланаяпман. Аммо институтда вужудга келтирилган самимий вазият фикрни бир ерга жамлашга ёрдам беради, ўз кучингга ишонч ҳосил бўлади, — дейди у. — Имтиҳонда бутун билимингни намойиш этишинг мумкин.

Ҳа, бу ерда студентларнинг янги авлодини қабул қилишга яхши тайёргарлик кўрилганлиги сезилиб турибди. Қуръа тўғри ҳовлининг ўзида, илмий ишлар бўйича ректор ўринбосари техника фанлари номзоди Надежда Петровна Тогунова, сиртқи таълим бўйича проректор геология-минералогия фанлари доктори Саттор Ибодуллаевич Ибодуллаевларнинг бевосита иштирокида ташланяпти. Группаларнинг вакиллари дарҳол имтиҳон қайси аудиторияда ўтишини, қайси вариант ёзилишини эълон қилишмоқда. Ҳамма нарсанинг пухта ўйланганлиги сезилиб турибди. Баҳсли саволлар пайдо бўлган вақтларда абитуриентлар шикоят комиссиясига мурожаат этишлари мумкин. Мазкур комиссия таркибига студентларнинг вакиллари байналминалчи жангчилар ҳам кирган. Шу ернинг ўзида ёзган ёзма ишингни кўрсатишади, нима учун у ёки бу баҳо қўйилганлигини ишонарли тарзда тушунтириб беришади. Ҳозирча 1441 абитуриентдан атиги 10 нафари ана шу ҳуқуқдан фойдаланди. Шулардан тўққиз нафари қўйилган баҳо тўғри эканлигига ишонч ҳосил қилди, бир абитуриентнинг икки баҳоси «уч»га тузатилди.

Жамоатчи қабул комиссиясининг аъзолари ҳам комиссия ишини назорат қилишади, унинг ишида иштирок этишади. Қабул комиссиясига барча факультетларнинг вакиллари кирган. Бу вакиллар йиғилишларда сайланган. Баҳсли масалалар юзасидан абитуриентлар ва уларнинг ота-оналари ветеранлар кенгашига мурожаат этишлари мумкин.

— Бизнинг асосий вазифамиз олий ўқув юртига билимдон, танлаган ихтисослиги бўйича чўққиларга интилувчи ёшларни қабул қилинишига эришишдир. Айнан шундай ёшларни қабул қилиш мақсадида ўта даражада ошкоралик ва демократия муҳитини таъминлашга ҳаракат қилдик, — дейди Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг ректори вазифасини бажарувчи иқтисод фанлари доктори Владимир Александрович Эм. — Қабул қоидалари, бу йил таркиби жиддий равишда янгиланган фанлар бўйича комиссияларимизнинг иши ҳам ана шу мақсадга қаратилган. Уларда бўлажак студентлар мусобақалашиш принципи асосида қабул қилиниши назарда тутилган. Биз тасодифларнинг олдини олишга ҳаракат қилаяпмиз. Абитуриентларнинг билимларигина эмас, уларнинг гражданлик етуклиги, истеъдоди, танлаган ихтисослигига мойиллиги ҳам жиддий баҳоланмоқда.

Бу йил бизнинг бош олий ўқув юртимизга 1050 студент қабул қилинади. Ҳозирча тайёрлов бўлимини битирган 197 нафар йигит ва қиз, бизнинг экспериментал ўрта мактабимизни битириб, кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган 186 нафар ёш студентлик билетини олиш ҳуқуқига эришди. Қолган 700 ўринга 2319 абитуриент даъвогарлик қилаяпти. Иқтисод ва сув хўжалигини ташкил этиш, қишлоқ хўжалигини механизациялаш факультетларида бир ўринга энг кўп — 4, 5 киши конкурсдан ўтаяпти. «Гидромелиорация» ихтисослигини танлаганлар ҳам кўп. Сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш ихтисослигини эгаллаш учун бир ўринга уч киши конкурсдан ўтаяпти.

— Сиз экспериментал мактабни эслаб ўтдингиз? Ана шу ерда ўқувчиларни тайёрлаш нималар беради?

— Ушбу мактабни битираётганларнинг билими пухтароқ. Агар биз бўлажак барча студентларни шу мактабда ўқитиш имконига эга бўлганимизда мутахассисларни тайёрлаш сифати сезиларли даражада яхшиланган бўларди.

— Ҳа, мактабни битирганлар физика ва математикани яхшироқ билишади, — унинг фикрини қўллаб-қувватлайди физика кафедрасининг доценти, экспериментал мактаб ўқитувчиси Диля Ҳусамитдиновна Усмонова. — Мактабни битириб, кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган Олим Пиримқулов, Андрей Жилников, Исломбек Жабборов, Собир Раҳимов ва бошқаларни бунга мисол келтириш мумкин.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтида кириш имтиҳонлари давом этяпти. Имтиҳонларнинг биринчи тури 21 июлда тугайди. Ундан кейин иккинчи ва якунловчи — учинчи турлар бўлади. Шундан сўнг студентлик билетини олиш ҳуқуқига сазовор бўлганлар маълум бўлади. Институтга кириш имтиҳонларида тўпланган баллар сонига қараб қабул қилинади. Имтиҳонларнинг ҳаммаси — математикадан ёзма, физикадан оғзаки, рус тили ва адабиётидан ёзма барча факультетлар учун етакчи ҳисобланади ва улардан имтиҳонлар барча тилларда — ўзбек, рус, қозоқ, тожик, қирғиз, қорақалпоқ, туркман тилларида қабул қилинмоқда.

Ўқишга киришда кимлар имтиёзлардан фойдаланади? Имтиҳонларда ижобий баҳо олган, ҳукумат белгилаган имтиёзлардан фойдаланувчи запасга бўшатилган ҳарбий хизматчилар, етим болалар ва ота-она қаровисиз қолган болалар конкурсдан ташқари қабул қилинади.

Баллар тенг келган ҳолларда сўнгги уч йил мобайнида запасга бўшатилган ҳарбий хизматчилар, танлаган ихтисослиги бўйича икки йилдан зиёд иш стажи бўлган абитуриентлар, математика ва физика бўйича олимпиадаларнинг қатнашчилари имтиёзга эга бўладилар.

Н. ПАНЯКШИНА.

Олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига топширилган аризалар ҳақида
(1989 йил 16 июлгача бўлган маълумот)

олий ўқув юртлари	1989/90 ўқув йилига қабул плани	топширилган аризалар
Тошкент политехника институти	4125	7861
Тошкент автомобиль йўллари институти	525	2530
Тошкент халқ хўжалиги институти	950	5444
Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти	850	2603
Тошкент Давлат дорилфунуни	2025	10230
Республика рус тили ва адабиёти педагогика институти	800	2293
Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти	1975	9676
Тошкент Давлат чет тиллар педагогика институти	525	1412
Тошкент Давлат медицина институти	1375	5402
Тошкент фармацевтика институти	415	1216
Тошкент медицина педиатрия институти (СаМПИ)	675	2099
Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия институти	400	1852
Тошкент Давлат маданият институти	320	1256
Тошкент Давлат консерваторияси	114	269
Тошкент Давлат театр ва рассомлик санъати институти	141	565
Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институти	650	1268
Тошкент алоқа электротехника институти	625	872
Тошкент қишлоқ хўжалиги институти	750	2654
Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти	1325	2800

ИЗОҲ: олий ўқув юртларига қабул плани тайёрлов бўлимларининг битирувчилари, шунингдек мамлакатнинг марказий шаҳарларига конкурсдан ташқари қабул плани, иттифоқдош республикалар олий ўқув юртларининг кооперация плани ҳисобга олинмаган ҳолда белгиланган.

Тошкент шаҳар Советн ижроия комитетининг қарори

ЎРНИ БЎШАГАН ДЕПУТАТЛАР ЎРНИГА ЙИГИРМАНЧИ ЧАҚИРИҚ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИГА ҚЎШИМЧА САЙЛОВЛАР ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

«Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайловлар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунининг 54-моддасига мувофиқ халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети қарор қилади:

Ўрни бўшаган депутатлар ўрнига 325 ва 351-сайлов округлари бўйича Тошкент шаҳар Совети депутатлари сайлови 1989 йил 20 август — якшанба кунига тайинлансин.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раиси учун Қ. СОЛИҲОВ.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг секретари В. МАНАСТИРЕТСКАЯ.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг III пленуми

ҲУҚУҚ-ТАРТИБОТ ВА ИНТИЗОМНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

(Давоми. Боши 1-бетда).

Шу йилнинг 7 февралида Тошкент трактор заводида қиймати 3 минг 700 сўм бўлган 10 тонна металлни ўмариш йўлидаги уринишга чек қўйилди, бунда ўғирлик ташкилотчилари орасида цех раҳбарлардан бири ҳам бор эди.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Ташмачилар экономикага қандай зиён етказишмоқда?

Бир ярим йил ичида майда ўғирлик қилган 6310 киши қўлга туширилди. Қанчадан-қанча қўлга тушмаганларни айтмайсизми?! Ўзингиз бир назар ташланг, талон-тарож йўлида қандай мустаҳкам қалъалар тургандек: корхонанинг бухгалтерияси ва молия хизматлари, идораларнинг ревизия хизматлари, идораларнинг махсус комиссиялари, идораларда мустақил соқчилик, халқ контроли комитетларининг группалари, постлари, «Комсомол прожектори», қолаверса меҳнат коллективи кенгаши бор.

Ярим йил ичида ўсмирлар 541 та жиноят қилдилар. Юқорида қайд этиб ўтилганидек, нотўғри йўлга кирган жами болаларнинг 242 нафари мактаб ўқувчилари, 261 нафари ҳунар-техника билим юртларидан, 119 нафари олий ўқув юртларининг студентларидир.

Беш нафар ўқувчиси жиноят қилган 255-мактаб, 3—4 нафар ўқувчиси қонунни бузган 161-, 7-, 2-мактаблар педагогика коллективларининг раҳбарлари бунга нима деб жавоб қайтаришга олади? Эҳтимол, мактаб директорларидан И. Желоманова, Т. Арсентьева, Г. Попова турли сабабларни рўкач қилишлари мумкин. 14—15 нафардан тарбияланувчилари ҳуқуқбузарлик йўлига ўтганлиги 17-, 1-, 50-ҳунар-техника билим юртларининг директорлари ва партия ташкилотлари секретарларини (Ф. Х. Жамолов, Ш. С. Усмонов, Ғ. Ғ. Ғаниев, В. Н. Сисоев, Т. А. Ашрапов, Г. А. Кашаев ўртоқларни) ҳаҳотки ташвишга солмаган бўлса? Темир йўл транспорти инженерлари институтида тарбиявий ишлар тегишли даражада бўлмаса керак (партком секретари В. Г. Строков, комсомол комитетининг секретари Р. Гордеев, декан Б. У. Узенбаев) бу ерда муштлашув ва безорилик учун 4 студент жавобгарликка тортилди.

Халқ таълими район бўлимлари ва халқ таълими шаҳар комитети (ўртоқ М. И. Қосимов) тарбиявий ишнинг аҳволи учун педагогларга нисбатан талабчанликни жуда сусайтириб юбормоқдалар.

Аммо бошқа бир қудратли тарбия омили — оила ҳам бор. Афтидан, болалар тарбияси учун оилага, ота-оналарга нисбатан қатъий талабчанлик қилиш ҳаққоний бўлса керак. Оила билан мактаб алоҳида-алоҳида ҳаракат қилмай, балки куч-ғайратни бирлаштириш йўлларини топишса яна ҳам яхшироқ бўлур эди. Бироқ бу даъват кўпинча муаллақ қолиб, аниқ-равшан ташкилий шаклларда рўёбга чиқарилмаяпти.

Жиноятчиликнинг камайиши халқ депутатлари Советларининг иши тўғри йўлга қўйилишига бевосита боғлиқдир. Советнинг доимий комиссиялари, ижроия комитетларнинг комиссиялари кўп иш қилишлари мумкин бўлур эди. Аммо принципиаллик билан чуқур ёндошилаётгани йўқ. Халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари зиммасига кооператив ҳаракатни тартибга солиш ва назорат қилиш, Кооперация тўғрисидаги қонунга қатъий амал қилиш мажбурияти юкланган. Афсуски, тегишлича назоратнинг йўқлиги жиноятлар, социалистик мулкни талон-тарож қилиш учун замин яратмоқда.

Барча ҳукумат қоидаларига мувофиқ бир гуруҳ одамларнинг тор ғаразли манфаатларини кўзловчи шунчаки кооперативлар эмас, балки аҳолининг хизматлар ва товарларга бўлган талаб-эҳтиёжларини қондириш учун кооперативлар керак. Ҳозирча давлат ташкилотлари бундай хизматлар ва товарларни кўплаб етказиб бера олмаяпти.

Буларнинг ҳаммаси амалда асло шундай эмас. Рўйхатга олинган 3096 та кооперативдан 1874 таси 300 миллион сўмликдан кўпроқ товарлар ишлаб чиқармоқда ва хизмат кўрсатмоқда, бу эса шаҳардаги умумий ҳажмнинг 2,1 процентини ташкил этади. Кооперативларнинг ҳаммаси 1989 йилнинг биринчи ярмида банклардан 144,7 миллион сўм нақд пул олишган, шундан 10,9 миллион сўми қайтарилган. Мақсадлари шубҳали бўлган, савдо-харид ишлари билан шуғулланадиган ва бошқа жуда кўп кооперативлар пайдо бўлди. Ижроия комитетлар рўйхатга олиш чоғида уставларни дуруст қарашмайди, қайд этилган уставга мувофиқ уларнинг фаолиятини текширишмайди, баъзида ўйламай-нетмай уларга энг яхши биноларни бериб қўйишади.

Маҳсулоти ёки кўрсатаётган хизматининг сифати паст бўлгани ҳолда уларнинг нархини асоссиз равишда ошириш, ошкора чайқовчилик каби кўпдан-кўп фактлар мавжуд.

Барча кооператорларни қораламоқчи эмасман. Бу соҳада ташаббускор, ҳалол ва софдил кишилар кўп. Аммо унга мўмай бойлик орттириш ишқибозлари бўлган баъзи кимсалар ҳам суқилиб киришган, бу эса умуман кооператив ҳаракатининг обрўсига путур етказмоқда.

Идеология иши ҳуқуқбузарлик ва жиноятларнинг олдини олишда, жиноий кўринишлар учун уруғлик ҳам, замин ҳам бўлмайдиган вазиятни вужудга келтиришда етакчи ўрин тутиши лозим. Айни шу соҳадаги хато ва камчиликлар, айниқса, қимматга тушади.

Агар очиғини айтадиган бўлсак, ҳозирги вақтда маънавий қадриятларни, ватанпарварлик, ҳалолликни тарбиялаш манфаатларини кўзлаб онгга мафкуравий таъсир ўтказишнинг аниқ-пухта системаси йўқ. Аксинча, лойқа оқинди, маънавий қашшоқлик, қабиҳлик, шафқатсизлик, тузумга, оилага, катталарга ҳурматсизлик йўлидаги ғовлар бузилган. Хизмат бурчи юзасидан маданий тарбияга жавоб бериши ва уни йўналтириб туриши шарт бўлган кишиларнинг қандайдир мафкуравий ожизлиги, саросимадалиги, бошбошдоқлиги сезилмоқда.

Кўпгина маданият муассасаларида дам олиш куни асосан фильмлар, концертларни шунчаки томоша қилишдан ёки «куч»ни дискотекаларда сарфлашдангина иборат қилиб қўйилган. Булар ҳам кераклиги шубҳасиз, албатта. Аммо баъзида партия комитетлари билан совет органлари дам олишни ташкил этиш нуқул коммерцияга айланиб қолаётганлигидан нима учун сергакланмаяптилар? Айрим эстрада ижрочиларининг концертларига билетлар 5 сўм ва ундан ҳам қимматроқ туради. Видеотекаларда сеанс учун 1—2 сўмдан олишади. Баъзан кўп нарса унча талабчан бўлмаган оммавий дидга мўлжалланган. Бунда гап фақат пулда, нархлардагина эмас. Кўпроқ шу нарса ташвишлантирадики, бу пуллар эвазига сохта, кўпинча эса мафкуравий жиҳатдан зарарли нарсаларни тиқиштиришмоқда.

Видеотехникадан фойдаланишни ривожлантириш ва тартибга солиш, сиёсий-тарбиявий ишларни олиб бориш ҳамда аҳолининг дам олишини ташкил этиш учун видеопрограммаларни ишлаб чиқарувчи ва прокат қилувчи «Ўзбекистон ССР видеомаркази» ишлаб чиқариш-ижодий бирлашмаси тузилган эди. Аммо бу бирлашма видеосалонлар фаолиятини назорат этишда принципсизлик қилди.

51 та видеосалон текшириб чиқилганида 11 тасининг рўйхат гувоҳномаси йўқ эди: Куйбишев районида 4 та, Чилонзор районида 3 та, Ленин районида 2 та, Октябрь ва Акмал Икромов районларида биттадан шундай видеосалон бор эди. Чунончи, Куйбишев районининг «Гулшан» маданият ва истироҳат боғида жойлашган «Феруза» ёшлар маркази видеосалонининг раҳбари ўз фаолиятини ҳеч қаерда рўйхатдан ўтказмаган ва солиқ тўлашдан бўйин товлаб даромад олаверган.

Видеосалонларнинг репертуарини тузиш чоғида уларнинг фаолияти устидан назоратсизлик, айниқса, яққол намоён бўлди. Одатда бу репертуар тасдиқланмайди. Ҳамма нарса видеосалонларнинг раҳбарлари ихтиёрига ташлаб қўйилган, улар орасида билимсиз, чаласавод кишилар оз эмас ва уларга ғоявий-бадиий савиядан кўра фойда олиш муҳимроқдир. Комсомол органлари 45 та видеосалонни рўйхатга олган. Аммо бу органлар ҳам видеосалонларда, видеотекаларда нимани кўрсатишаётганлигини назорат қилишмайди.

Биз мафкуравий ишнинг бу соҳасини номаълум кимсалар ихтиёрига ташлаб қўя олмаймиз. Чунки томошабинларнинг аксариятини ташкил этувчи ўсмирлар кўпинча баъзи фильмларни обдон кўриб олиб, маънавий қашшоқлашадилар, тажовузкор бўлиб қоладилар, турмушда гангстерлар ва жиноятчиларга тақлид қилишга уринадилар, зўравонлик, шафқатсизлик кўчаларга, квартираларга олиб ўтилади.

Дарвоқе, кўнгилхушлик учун юқори нарх тўланаётганлиги ҳам асло беозор нарса эмас. Бундай нархларга юқори синф ўқувчилари, студентлар, ҳунар-техника билим юртлари, техникумларнинг ўқувчилари асосий оммасининг, ёш ишчиларнинг қурби етмайди. Айни шу боисдан, кўнгилхушлик қилиш учун пул топиш мақсадида уларнинг кўпчилиги қонунни турли йўллар билан бузадилар.

Бунда шуни айтиш керакки, комсомол ҳам тарбиявий ишдан ўзини бирмунча четга олиб, кўпроқ ўйин-кулги индустриясини ташкил этишга берилиб кетди. Ваҳоланки, маънавий қадриятлар қайтадан баҳоланмоқда. Агар илгари ёшлар бирон-бир касбнинг мутахассиси бўлиб етишишга, ўз иши билан теварак-атрофдагиларнинг иззат-ҳурматига ҳам сазовор бўлишга, моддий жиҳатдан ҳамма нарсани бекам-кўст қилишга интилишган бўлса, эндиликда эса кўпинча турмушга истеъмолчилик нуқтаи назаридан ёндошилаётганига дуч келасан, киши. Кап-катта ёшдаги йигит ва қизлар ўқишни ҳам, ишлашни ҳам истамай, «тараллабедод турмуш»га интилишади. Ўзининг кўр-кўрона меҳри билан фарзандларини йўлдан адаштираётган бадавлат ота-оналар баъзиларга шундай турмушни таъминлаб беришмоқда. Ота-оналаридан «омади юришмаган» кимсалар эса ўзлари пул топиш йўлини қидирадилар. Кўпинча ўғирлик молни сотиш, тунаш, талончилик қилиш орқали пул топилади. 800 га яқин суюқоёқ аёл фоҳишалик билан шуғулланганлиги учун милицияда рўйхатида туради. Бу бизнинг ҳаммамиз учун исноддир, чунки шаҳар обрўсига путур етказади. Ҳозирча бизнинг қонунчилигимиз мукаммал эмас, жамоатчилик таъсир ўтказиши зарур. Аммо айни ўша фоҳишалик қораланмаяпти ва нафрат уйғотмаяпти. Таносил касалликлари сони ортиб бормоқда, СПИД қанчалик хатарли эканлигини ҳамма билади.

Шаҳар ижроия комитетининг маданият бошқармаси (ўртоқ Л. И. Романова), шаҳар комсомол комитети (ўртоқ И. Қ. Муртазоев), Маданият министрлиги маънавий жиҳатдан бузилишга эътиборсизлик учун ўз бурчлари ва масъулияти тўғрисида қаттиқ ўйлаб кўришлари керак, деб ҳисоблаймиз.

Бу гап тарбия масалалари билан шуғулланувчи партия комитетларининг секретарларига ҳам, касаба союз комитетлари раисларининг ўринбосарларига ва шу комитетлар маданий-оммавий комиссияларининг раисларига ҳам таалуқлидир.

Театрларнинг ярми бўш бўлади, музейларга асосан сайёҳлар кириб туришади, бадиий ҳаваскорларнинг конкурслари ва кўриклари ўтказилмай қўйилди. Ўзбекистоннинг ажойиб ва қадимий маданиятини биз қандай қилиб сингдирмоқчи ва авлодларга топширмоқчи бўлаяпмиз? Бунда ижодий уюшмалар ҳам бебаҳо ёрдам беришлари мумкин, бироқ уларга ҳам шароит яратилмаяпти, бинолар беришмаяпти, зотан кўпгина масъулиятли ўртоқлар уларнинг ҳузурига олиб борадиган йўлни унутиб қўйишган, гарчи уюшмаларнинг аъзолари ҳам фаолроқ бўлишлари керак.

Одамларнинг спортга мойиллиги маълум, бу ҳам жисмоний, ҳам маънавий чиниқишдир. Бироқ, афтидан оммавий спорт ишлари ҳам тегишли одамларнинг қўлларида бўлмаса керак. Спорт иншоотлари бир ёқлама ривожлантирилмоқда: баъзи жойларда кўп бўлса, баъзи жойларда, масалан, Студентлар шаҳарчасида бундай иншоотлар йўқ. Шаҳар партия комитети бюросининг фикрича, шаҳар спорт комитетининг раиси беғамлик қилмоқда, спорт базасини ривожлантириш, шунингдек, ёшларни оммавий спортга жалб этиш билан ҳам шуғулланмаяпти. Кўпгина спорт муассасалари бўш ётибди. Серғайрат ва ўзини кўрсатиш иштиёқида бўлган 12—16 ёшли болалар мактабдан, ҳунар-техника билим юртидан кейин қаерга борсин? Болалар хоҳлашмаяпти, қизиқишмаяпти, келишмаяпти, деб эътироз билдиришлари мумкин.

Аммо такрор айтаманки, бу нарса иш кимнинг қўлида эканлигига боғлиқдир.

Запасдаги жангчилар ва байналминалчи-жангчилар тузган клубларга ўсмирлар зўр иштиёқ билан боришаётганини пайқаш қийин эмас. Бундай клублар ватанпарварлик руҳида, маънавий ва жисмоний жиҳатдан тарбиялаш, болаларни армияда хизмат қилишга тайёрлаш учун фойдали ёрдамчилардир. Бунинг учун собиқ жангчиларга раҳмат. Аммо нима учун улар клубларни ташкил этишда бир талай ғовларни енгиб ўтишади? Нима учун улар бино, жиҳозлаш ва иш олиб бориш учун маблағ сўраб амалдорларнинг остоналарига бир неча маротабалаб бош уришади? Ахир, улар жамоатчилик асосида ишлашади, бунинг учун бир тийин ҳам ҳақ олишмайди, яна балоғатга етмаган ёшлар билан ишлаш инспекцияларида ҳисобда турувчи ўнлаб «тарбияси оғир» ўсмирларни кўча таъсиридан, бекорчиликдан чалғитишяпти.

Киров районидаги 12 ёшдан 17 ёшгача 200 нафар ўсмир шуғулланаётган «Зенит» клубида (раҳбари Б. Ливиев) болаларни «тўғри» ёки «нотўғри» тоифаларга бўлишмайди — ҳаммадан бир хилда жиддий талаб қилишади. Бу ўзининг ижобий самараларини бераяпти. 17 нафар собиқ «тарбияси оғир» бола ҳозир ҳалок бўлган жангчиларнинг оилаларига, Афғонистондан мажруҳ бўлиб қайтган запасдаги жангчиларга яқиндан ёрдам беряпти. Шаҳарда шундай клублардан 29 таси бор. Аммо биз бутун ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясини запасдаги жангчиларга юклаб қўйиб, хотиржамликка берилган кўринамиз.

Ўсмирларнинг техникавий ижоди мутлақо ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Ёш техникларнинг станциялари кам, техника тўгаракларининг раҳбарлари етишмайди, етарли жиҳозланмаган. Бу ишни шаҳар миқёсида ҳеч ким бошқармайди.

Турар жойларда ўсмирлар билан техникавий ва спорт ишларини ўтказишга келганда уни мутлақо йўқ, деса бўлади, ваҳоланки, бунинг учун бюджетдан пул ажратилади. Бу ердаги кадрлар ким? У ерларда ким ва нима билан шуғулланаётгани билан райком ёки ижрокомдан ким қизиққан экан?

Ёшларни ахлоқий руҳда тарбиялаш ишида биз бой миллий анъаналардан ёмон фойдаланяпмиз. Масалан, маҳаллаларни олиб кўрайлик. Уларда шаҳар аҳолисининг учдан бир қисмидан кўпроғи истиқомат қилади. Минг афсуски, энг яхши анъаналарини сақлаб қолишга ёки тиклашга муваффақ бўлган, ҳамма бир жон-бир тан бўлиб фарзандларни ўзиники ва бегонаники деб ажратмасдан нопокликка, ишламай юриш, ўзибўларчиликка муросасизлик руҳида тарбиялаган маҳаллалар бармоқ билан санарли, холос.

Маҳаллаларнинг муаммоларини диққат-эътибордан мутлақо четда қолдирган пайтларимиз бўлди. Бугунги кунда аҳвол ўзгара бошлади. Маҳалла комитетлари раисларининг шаҳар совети тузилди, биз у билан биргаликда маҳаллаларни социал ривожлантириш программасини ишлаб чиқишга киришдик. Бу осон иш эмас. Аммо ҳар қалай музлар кўчди. «Тошкент оқшоми» газетасининг иловаси — «Маҳалладош» чиқа бошлади. У муаммоларни ҳал этишни биргаликда излашнинг ўзига хос воситаси бўлиб қолди.

Маҳалла комитетларида совет халқининг энг яхши анъаналарини ўзларида мужассамэтган ажойиб кишилари бор. Агар биз уларга ёрдам қўлини чўзсак, улар бунга ўн ҳисса қилиб жавоб қайтарадилар. Мен партия ва совет органларини маҳалла муаммолари билан зудлик билан шуғулланишга даъват этаман. Ахир уларнинг кўпларига канализация ўтказилмаган, телефон йўқлиги ҳақида гапириш у ёқда турсин, ҳатто сув ҳам йўқ. У ерларда магазин ва социал, маданий-маиший объектлар оз. Ҳатто кичикроқ бир йиғилиш ўтказадиган жой ҳам, оқсоқоллар учун тузукроқ чойхона ҳам йўқ.

«Маҳалла» программаси партия ва совет органлари ишидаги туб йўналишлардан бири бўлиб қолмоғи керак. Бу социал, иқтисодий ва ахлоқий-сиёсий жиҳатлар ҳамдир.

Жиноятчиликнинг ўсишига, ҳуқуқ бузилиши содир бўлишига аҳолининг ҳуқуқий маданияти пастлиги сабаб бўлмоқда. Кўпчилик фақат ўзларининг ҳуқуқларини билишадию, аммо бурчлари ҳақида ўйламайдилар. Қонунни бузаётган чоғда уларни нималар кутаётганини тасаввур қилмайдилар. Ҳуқуқий ташвиқот амалда фақат лекция ўқишдангина иборат бўлиб қолмоқда. «Билим» жамияти йўли билан юзаки суҳбатлар ўтказилмоқда, холос. Ҳуқуқни муҳофаза этиш органларининг ходимлари эса аҳоли меҳнат коллективлари билан онда-сонда учрашмоқдалар, юридик адабиётлар мутлақо етишмайди. Мактабларда қонунчилик асосларини ўқитиш йўлга қўйилмаган. Судларнинг сайёр мажлислари онда-сондагина ўтказилмоқда.

Бутун пропаганда ишида, оммавий ахборот воситалари фаолиятида йирик нуқсонлар кўзга ташланмоқда. Сўнгги вақтларда кишини ўйлатиб қўядиган, жиноятчилик, ахлоқсизлик сабабларини очиб ташловчи, бирон-бир конкрет коллектив, мактаб ҳаётидан муаммолар кўтарилган мақолаларни, очерк, телесюжетларни, эшиттиришларни умуман учратмайсан, киши. Софдил кишиларни бирон нарсани қилишга, бирон нарса билан курашишга тезликда сафарбар этадиган эшиттиришлар йўқ. Яхши тажрибалар бор, улар пропаганда қилинмаяпти. Бир сўз билан айтганда, ёмонлик фош этилмаяпти, яхши нарсалар эса кўрсатиб берилмаяпти.

Киши ҳаётидаги социал муаммолар, маиший нуқсонлар бир жиҳатдан руҳий қашшоқликка, лоқайдликка турткн берса, иккинчи томондан эса норозилик, кейинчалик эса ғазабноклик келтириб чиқаради.

Ётоқхона масаласини олиб кўрайлик. Уларни текшириш шуни кўрсатдики, ҳар тўртинчи ётоқхонада пропуск режими йўқ, шинам дам олиш хоналари ва қизил бурчаклар, спорт инвентарлари йўқ. Душхоналар, ҳожатхоналар, кир ювиш хоналари антисанитария ҳолатида. Мебеллар шалағи чиққан, ноқулай, буфет, кафеларни ҳар бир ётоқхонада ҳам учратолмайсиз. Уларнинг ассортименти шундайки, соғ одам касал бўлади. Улардаги умумий овқатланиш нуқталарини кооперативга беришни ўйлаб топган баъзи «доно» каллаларга нима дейсиз? Шундай бўлгач, ётоқхонада истиқомат қилаётганларнинг ғазабланишлари табиийдир.

Шаҳар партия комитетининг координацион Совети куч-ғайрати билан ўтган йилнинг ноябрь ойидан чуқур ўрганишлардан сўнг Студентлар шаҳарчасида ва бошқа олий ўқув юртлари ётоқхоналарида социал-маиший шароитлар ўзгара бошлади. Бироқ корхоналарнинг ётоқхоналарини зудлик билан тартибга солиш керак. Бунинг учун бизда маблағлар бор.

Раҳбарнинг савиясига ўз кишиларига қандай муносабатда бўлаётганига қараб баҳо берилади. Шуни доимо ёдда тутиш керакки, тарбия, ҳуқуқий тарбия кишилар тўғрисидаги энг оддий ғамхўрликлардан, уларнинг маиший ва маданий эҳтиёжларига ҳурмат-эътибордан, улар билан одил муносабатдан бошланади.

Тошкент шаҳри бўйича кейинги икки йил ичида жиноятчиликнинг аҳволи таҳлили шуни кўрсатадики, ишга қобилиятли, аммо ишламаётган жиноятчилар салмоғи 22 процентдан зиёдроқни ташкил этади. Оғир жиноятларда уларнинг иштироки анча кўп. Шаҳарда ҳисоб-китобларга қараганда 40 мингдан зиёд меҳнатга яроқли, аммо ишламаётган аҳоли бор, шундан 17 минг нафари хотин-қизлардир. Булар уй-рўзғор ишлари билан машғул. Бир неча минг нафари мактабни битирган, бироқ келгусидаги иши ва ўқиши нотайин. Қолганлари-чи?

Оператив вазият мураккаблигига муайян даражада мамлакатнинг турли регионларидан шаҳарга яшаш жойи ва машғулоти нотайин бўлган шахсларнинг кириб келиши ҳам сабаб бўляпти. Ўтган йили дайдилиги, тиламчилиги учун 6200 киши ушланди. Шундан 2800 нафари меҳнатга лаёқатли кишилардир. Ушланган кишилар орасида 3200 нафари судланган бўлиб чиқди. Улар орасида муттасил ичувчилар, нашавандлар, таносил касалликлари билан оғриганлар бор. Бу шуни кўрсатиб турибдики, ишга жойлаштириш, қўшимча иш жойлари яратиш ўта жиддий муаммодир. Бу муаммо жиддийлигига қарамасдан уни ҳал этишга панжа орасидан қаралмоқда. Аҳолини ишга жойлаштириш, қайта ўқитиш ва касбга йўналтириш шаҳар маркази эса самарасиз иш олиб боряпти. Ёндошувларнинг ўзи комплекс эмас. Биринчи ярим йилликда бу марказ томонидан 5,4 минг киши ишга жойлаштирилди. Худди шу вақт мобайнида иқтисодий усулларга ўтиш, қайта ташкил этишлар ҳисобига 6 мингдан зиёд киши ишдан озод қилинди.

Айни вақтнинг ўзида 10 мингдан зиёд бўш жойлар бор. Айниқса Тошкент шаҳар қурилиш бирлашмаси корхоналарида, Тошкент тўқимачилик комбинатларида.

Шаҳар Совети ижроия комитети ишга жойлаштириш сиёсатини кўриб чиқиши, хўжалик раҳбарлари билан биргаликда ғоятда қисқа муддатда муаммоларни ҳал этиш йўлларини белгилаши зарур. Туб миллат вакилларидан айниқса электроника, аниқ машинасозлик, илмий-техника тараққиёти юқори бўлган корхоналар учун ишчи ўринбосарларини тайёрлашга эътиборни қаратмоқ керак.

Ўз вақтида кўнгилли халқ дружиналари, оператив комсомол отрядлари жиноятчилик кўринишларига яхшигина ғов бўлиб хизмат қилган эди.

Ҳозирги вақтда бу система амалда ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Ҳисоб-китобларга кўра дружиначиларнинг патрулликка чиқишлари 30—40 процентнигина ташкил этмоқда, холос. 112 та жамоат тартибини муҳофаза этиш таянч пунктларидан 80 дан зиёдроғи талабга жавоб бермайди, зарур базага ҳам эга эмас.

Жамоатчилик уюшмаларини қайта тиклаш зарурати тўғрисидаги масала кўндаланг турибди. Июнь ойи тажрибаси шуни кўрсатаяптики, бунинг самараси бор. Аммо уни янги асосда қайта тиклаш керак. Горький шаҳридаги милицияга ёрдам берувчи ишчи отрядларини тузиш тажрибаси жуда қўл келади. «Ленин район партия ташкилоти яхши ташаббус кўрсатди. Бу ерда бу ишга биринчи бўлиб киришдилар. Корхоналар ишчи отрядларига 300 дан зиёд кишини юборишди. Уларнинг асосий иш жойларида иш ҳақлари ва барча имтиёзлари сақланиб қолди. Албатта уларнинг иш фаолияти натижалари ҳақида гапиришга эҳтимол эртадир. Аммо ҳозирданоқ шуни таъкидлаш мумкинки, микроучасткаларда ишчи отрядлари аъзоларининг пайдо бўлиши биланоқ квартирага ўғирликка тушишлар, кўчаларда ва жамоат жойларида безориликлар анча камайди.

Барча микрорайонларни участкаларга бўлиб чиқиш, уларни ҳаракатдаги группаларга бириктиш мумкин. Тунги пайтларда эса корхоналар автомобиль ажратишади.

Тўғри, дружиначиларнинг имтиёзлари олиб ташланди. Бироқ корхоналар иқтисодий мустақилликни ҳисобга олиб, эҳтимол уларни рағбатлантириш учун маблағ топишар. Меҳнат коллективлари кенгашлари таянч пунктларини жиҳозлашга, уларни зарур алоқа воситалари, транспорт билан таъминлашга ёрдам берадилар, албатта.

Оператив комсомол дружиначилари отрядлари шуҳратини яна тиклаш талаб этилмоқда. Унда ишлашга запасдаги жангчиларни, спортчиларни тортиш керак. Чиниқишнинг суронли мактабини ўтаган байналминалчи жангчилардан ташкил топган, ҳаётимизда мавжуд бўлган айрим салбий ҳолатларга муросасиз курашувчи кишилардан бирлашмалар ташкил этиш тўғрисида ўйлаб кўриш керак. Масалан, бугунги кунда комсомол ходимлари маблағ ишлаб топаётганда нега энди ана шундай бирлашмаларни техник жиҳатдан таъминлашга маблағнинг бир қисмини сарфламайдилар? Бу борада ўртоқ И. Қ. Муртазоев ва шаҳар комсомол комитети ўйлаб кўрмоғи лозим.

Партия комитетлари, район Советларининг ижроия комитетлари маҳалла комитетлари ва микроучасткаларнинг Советлари ёрдамида аҳолини ўз-ўзини муҳофаза қилиш курсларига, хавфсизлик бригадаларига сафарбар этиш ишларини олиб боришлари керак, улар тунги пайтларда иш олиб борадилар.

Жамоат транспортларида, вокзалларда, аэропортда, йирик савдо марказларида, ярмаркаларда чўнтаккесарлар, ангишвона ўйновчилар, чайқовчилар, қимор ўйинлари ташкилотчиларига қарши кураш олиб бориш учун навбатчи махсус группалари ташкил этиш ҳақида ҳам ўйлаб кўрмоқ керак.

— Партия комитетлари, —деб сўзида давом этди нотиқ, — ҳуқуқни муҳофаза этиш органларига раҳбарликни бўшаштириб, уларда ишлаётган коммунистларга талабчанликни пасайтириб юбордилар, уларни кадрлар билан мустаҳкамлашга етарлича эътибор беришмаяпти.

Ҳуқуқ бузилишлари олдини олиш, тартибни муҳофаза қилишга кенг жамоатчиликни жалб этиш бўйича партия, совет, касаба союз, комсомол органлари фаолиятини такомиллаштириб бориш ҳуқуқни муҳофаза этиш ходимларини масъулиятдан соқит қилмайди. Уларнинг ҳар бири ўз зиммасига юклатилган вазифаларнинг бутун масъулиятини тўла англамоғи, малакали, интизомли бўлмоғи, хизмат бурчини бажариш чоғида фаоллик ва ташаббус кўрсатмоғи керак. Бироқ, ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари ҳанузгача ўзгариб бораётган вазиятга ёндошувларни топа олмаётир, кадрларнинг профессионал малакаси етишмаётир.

Содир бўлган ҳар уч жиноятдан бири очилмай қоляпти. Қолганлари эса жазосиз қоляпти.

Йил бошидан буён 88 қотилликдан 13 таси ҳали аниқланмаган, 821 та ўғирликдан 304 таси очилмаган. Олти ой ичида 221 босқинчилик хуружи содир бўлган. Шундан 160 таси очилган, холос. Жиноятларнинг очилиши бундай пастлигига сабаб, кўп ҳолларда масъулиятсизлик, айрим ҳуқуқни муҳофаза этиш органларининг иш билмаслиги, айбдорларни аниқлаш бўйича ишларда қатъият йўқлиги, хизмат бўлимлари ўртасида етарлича ўзаро алоқанинг йўқлиги, қўл остидагилар иши устидан қониқарсиз назорат бўлиб чиқмоқда. Бунинг устига жиноят учун жазолаш муқаррарлиги принципи бузилмоқда. Ўта хавфли жиноятчиликни таг-томири билан тугатишга қаратилган самарали чора-тадбирлар ишлаб чиқилмаётир. Ички ишлар органлари ходимлари томонидан аввал судланган ва маъмурий назоратда турган кишилар билан индивидуал-профилактик иш олиб бориш етарли даражада йўлга қўйилмаган. Маъмурий назорат кўп ҳолларда юзаки олиб борилади ва турар жойларда, қайд этилган жойлардагина онда-сонда назорат кўриги ўтказилмоқда, холос. Айни пайтда уларнинг кўпчилиги ишламаётир, жиноятчи группаларга уюшяпти, унга ёшларни ҳам тортмоқда.

Шаҳар партия комитети аъзоси В. Ф. Клапушевский ҳуқуқни муҳофаза этиш органларининг паст малакаси, интизоми, профессионализми кўплаб нуқсонларни ва социалистик қонунчилик бузилишларини келтириб чиқараётганлигидан энг чуқур хулосалар чиқариб олмоғи зарур.

1989 йилда бир неча ўнлаб кишилар интизомни ва социалистик қонунчиликни бузганлиги учун жазоландилар ва хизматдан бўшатилдилар.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ходимларидан талабни сусайтирмаган ҳолда, биз, айни вақтда, уларнинг яхши ишлашлари учун зарур шарт-шароитларни ҳам яратишимиз керак. Бу, айниқса, ҳуқуқ бузилишларининг олдини олиш ишида муҳим фигура бўлмиш милиция участка инспекторларига тааллуқлидир.

Район ижроия комитетлари шу вақтга қадар милиция участка инспекторлари ишини такомиллаштириш, уларнинг моддий таъминотини яхшилаш тўғрисидаги партия ва ҳукумат кўрсатмаларини бажариш юзасидан барча чора-тадбирларни кўрмаганликлари билан мутлақо муроса қилиб бўлмайди. Ички ишлар органлари фаолиятининг мазкур жабҳасига узоқ вақт деярли эътибор берилгани йўқ. Милиция мактабларида участка инспекторларини аниқ мақсадга йўналган ҳолда тайёрлаш эндигина бошланди. Жиноятчиликнинг кўпгина илдизлари микрорайонларда, яъни истиқомат жойларида эканлигини эндигина тушуна бошлашди. Одамлар: участка инспекторларини йиллаб кўрмаймиз, уларни танимаймиз, ҳатто фамилиясини ҳам билмаймиз, деб шикоят қилишади. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Талайгина инспекторлар ўз вазифаларини бажаришга совуққонлик билан қарайдилар. Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг мазкур хизмати фаолиятини, ички ишлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари А. Абдуғаниевни ҳақли равишда танқид қилиш билан бирга, келинг ўртоқлар, айрим участка ходимлари қандай шароитда ишлаётганига ҳам назар ташлайлик. «Алгоритм», «Қизил Шарқ» массивларида, уларга туташ микрорайонларда ва маҳаллаларда ўн минглаб кишилар истиқомат қилади. Бунинг устига янги уйларга аҳоли Тошкентнинг турли бурчакларидан кўчиб келаяпти. Ана шундай катта турар жой массивига яқин вақтларгача атиги уч участка инспектори хизмат кўрсатар эди. Бундай ҳолда уларнинг вазиятни тўла назорат қила олмасликлари очиқ-ойдин кўриниб турибди. «Оқшом» саҳифасида сўзга чиққан катта участка инспектори Мамбеков «Бизнинг на иш кабинетимиз, на транспортимиз, на алоқамиз бор», деди. Умуман, шаҳар бўйича участка инспекторлари учун 216 хона, 279 хизмат телефони даркор. Биз участка инспекторларига бевосита уларнинг иш жойларида квартира бериш керак, деймиз. Аммо уларнинг 70 фоизи ўз участкасидан бошқа ерларда истиқомат қилади, телефони йўқ, ҳар саккиз инспектордан биттаси эса мутлақо квартирага эга эмас.

Муҳим партия ва ҳукумат ҳужжати ана шундай бажариляпти. Аммо бунинг учун ҳеч ким жавобгарликка тортилгани йўқ. Участка инспекторларидан эса ишни талаб қилишади.

Социалистик ҳуқуқий давлат системасида мустақил судларга етакчи ўрин ажратилади, уларнинг олдига жиддий талаблар қўйилади. Аммо шаҳар суди раҳбарияти (К. Н. Носиров, А. С. Овсенюк, У. И. Набиев ўртоқлар) унинг фаолиятини янги талаблар асосида қайта қуриш чораларини кўрмаяпти. Ўзбекистон ССР Адлия министрлигининг коллегияси ва республика Олий суди Президиуми Тошкент шаҳар суди ишини икки маротаба қониқарсиз деб эътироф этганига қарамай, коллектив олдинга қўйилган вазифаларни бажаришга ва камчиликларни тугатишга сафарбар этилгани йўқ.

Судларда ишларни кўриб чиқиш чўзиб юборияпти, социалистик қонунчилик бузилмоқда, кадрлар танлаш, жой-жойига қўйиш, ўқитиш ва тарбиялаш масалалари бўйича чора-тадбирлар кўрилмаяпти, қатор бошқа нуқсонлар мавжуд.

Мамлакатни инқилобий янгилаш даврида прокурор назоратининг роли кескин ошади, айнан прокуратура барча ҳуқуқий механизмнинг баҳамжиҳат ҳаракат қилишини таъминлаши лозим. Тошкент шаҳрининг прокуратура ходимларига айнан шу жиҳатлар етишмаяпти.

Тошкент шаҳри прокуратураси, район прокуратуралари ўз ваколатларидан ҳадиксираб, тўла фойдаланишаётгани йўқ. Қонунларни ва бутун ижтимоий ҳаётни инсонпарварлик нуқтаи назаридан қайта қуриш тадбирлари прокуратура ходимларини маълум даражада саросимага солиб қўйган кўринади. Район прокурорлари ҳеч қандай асос бўлмагани ҳолда ҳадиксирайдиган, айбдорларни уларнинг айблари исботланганига қарамай, жавобгарликка тортишга чўчийдиган бўлиб қолишди. Бундай ўта эҳтиёткорлик кўпинча ўз хизмат бурчини бажаришдан четлашишга ўхшаб кетади.

Прокуратура фаолиятини Қонунга тўла мувофиқлаштириш В. Н. Желтковнинг партиявий бурчидир.

Жиноятчилик ҳаддан ташқари кўпайишининг барча сабабларини таҳлил этишга мутлақо даъво қилмагани ҳолда шаҳар партия комитети бюроси сусткашлик, ҳаракатлардаги тарқоқлик, масаланинг кескинлигини юмшатиш кўнгилсиз оқибатларга олиб келиши мумкинлигидан келиб чиқмоқда, деди сўнгра докладчи. Танқид, берилган баҳо кимгадир маъқул бўлмаслиги мумкин. Аммо бор ҳақиқат шу.

Партия ташкилотлари, барча коммунистлар аҳволни кўпиртирмай, чорасизликка тушмай, долзарб вазиятни ҳисобга олиб, шошилинч равишда қатъий чораларни кўришлари керак. Нима қилишимизни маслаҳатлашиб олишимиз лозим.

Биринчи навбатда ушбу масалани партия ташкилотларида кўриб чиқиш, муҳокама қилиш ва интизомни, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, меҳнат коллективларидаги раҳбарларнинг масъулиятини ошириш юзасидан аниқ тадбирларни ишлаб чиқиш зарур. Коммунистларни энг масъулиятли участкаларга йўллаб, топшириқнинг бажарилиши устидан назорат ва талабни таъминлаш керак.

Корхоналар, муассасалар, ўқув муассасаларининг партия, комсомол, касаба союз ташкилотлари меҳнат коллективларидаги профилактика кенгашлари, ўртоқлик судлари, ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши кураш комиссиялари, ҳушёрлик учун кураш кўнгилли жамиятлари каби барча ижтимоий уюшмаларни жалб этишлари, тарбиявий ишларни, жумладан, ҳуқуқий пропагандани, жиноят содир этган шахсларнинг муҳокамасини ташкил этишни қайта кўриб чиқишлари, ҳуқуқ бузувчилар-

(Охири 3-бетда).

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг III пленуми

ҲУҚУҚ-ТАРТИБОТ ВА ИНТИЗОМНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

(Охири. Боши 1 ва 2-бетларда).

нинг принципиал жазоланишига эришишлари лозим. Жиноятларнинг содир этилишига замин бўлмиш ичкиликбозлик ва гиёҳвандликнинг ўсишига қисман соғлиқни сақлаш ташкилотлари ҳам айбдордир. Соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, ичкиликбозлик ва гиёҳвандлик каби ижтимоий иллатларга қарши фаол курашиш улар фаолиятининг муҳим қисмини ташкил этади. Бу ишни юқори савияга кўтариш керак. Шу хилдаги ишлар олиб борилаётган барча партия ташкилотларида тадбирларнинг, қабул қилинган қарорларнинг бажарилиши устидан доимий назорат йўлга қўйилиши керак.

Запасдаги ҳарбийлардан, айниқса Афғонистонда хизмат қилиб қайтган жангчилардан милицияга ёрдам ишчи отрядлари, оператив комсомол отрядлари, ижтимоий уюшмалар оператив равишда, сидқидилдан, сифатли тайёрланиши юзасидан зарур чора-тадбирларни кўриш керак. Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ички ишлар органларига нималар билан ёрдам бера олишини аниқлаб олиш керак.

Кўнгилли халқ дружиналарининг таянч пунктлари ва бошқа муассасалари ишини қайта қуриш талаб қилинади. Улар, тегишли иморатлар ҳақида гапириб ўтирмаймиз, транспорт ва алоқа воситалари билан таъминланган бўлишлари керак. Тартибни муҳофаза қилувчи жамоат уюшмаларини микрорайонларда, маҳаллаларда ҳам ташкил этиш лозим. Улар транспорт ва алоқа билан таъминланиши, участка инспектори раҳбарлигида соқчиликкина эмас, ҳаракатдаги группаларнинг тунги навбатчиликлари ҳам йўлга қўйилиши зарур.

Айрим объектларда (жамоат транспортида, вокзалда, аэропортда, бозорларда, универсамларда ва ҳоказо) навбатчилик қилиш учун жамоатчи уюшмаларнинг пухта тайёргарлик кўрган аъзоларидан махсус группаларни ташкил этиш лозим. Фоҳишабозликка, гиёҳвандликка қарши курашиш, бузуқхоналарни аниқлаш учун ҳам махсус группалар талаб қилинади.

Ҳуқуқ муҳофазаси органларининг партия ташкилотлари камчиликларни тугатиш, шахсий составни тарбиялаш ишларини такомиллаштиришга қаратилган яхлит тадбирлар комплексини ишлаб чиқишлари ва амалга оширишлари лозим. Биринчи навбатда кадрлар билан ишлашга, айниқса уларнинг профессионал тайёргарлигига эътибор бериш керак.

Жиноятчиликка қарши кураш, ҳуқуқ муҳофазаси органларининг фаолияти масалалари маҳаллий Советларнинг комиссиялари ва ижроия комитетларининг комиссиялари кун тартибидан доимий ўрин олиши керак. Улар ишнинг аҳволини оператив равишда кўриб чиқишлари, таҳлил этишлари, ҳуқуқ бузилишларининг олдини олиш йўлларини белгилашлари зарур. Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ички ишлар бўлимларининг фаолияти билан боғлиқ барча масалаларни пайсалга солмай ҳал этишлари, барча имкониятларни қидириб топишлари, бу ишга меҳнат коллективларини, жамоатчиликни жалб этишлари керак.

Ўз навбатида Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги Тошкент шаҳри ҳуқуқ муҳофазаси органларининг ходимлари штат миқдорини пойтахт шаҳарлари бўйича умумиттифоқ кўрсаткичлари даражасигача кўпайтириш масаласини иттифоқ министрлиги олдига кўндаланг қўйиши, улардан биз ниҳоятда ортда қолиб кетганмиз, шаҳар ички ишлар органларининг моддий-техника базасини жиддий равишда мустаҳкамлаш чора-тадбирларини кўриши лозим.

Шаҳарда ўз кучимиз билан ҳам кўп ишларни бажаришимиз мумкин.

Шу муносабат билан Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети Министрлар Советига Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг Ички ишлар бошқармаси учун ажратилган одамлар, моддий, техник ресурслар доирасидан келиб чиқиб ресурсларни, оператив вазиятни ҳисобга олган ҳолда милиция район бўлимларига тақсимлаш масаласини бошқарманинг ўзи ҳал этиши ҳақидаги тавсиянома билан мурожаат этсин, деган таклиф бор. Нима учун биз тажриба тариқасида, албатта, меҳнат коллективлари кенгашлари билан келишган ҳолда, махсус фондни ташкил этишни таклиф этолмаймиз. Ана шу фонд ҳисобидан участка инспекторларининг қўшимча штатларини ушлаш, айрим хизматларнинг, масалан, жиноят-қидирув ходимларининг маошини ошириш мумкин бўлар эди. Бизда шундай ҳам фондлар кўп, корхоналар турли эҳтиёжлар учун маблағлар ажратишади, деб эътироз билдиришлари мумкин. Аммо масаланинг кескинлигини ҳам тушуниш лозим.

Партия, совет, касаба союз ва комсомол органлари ҳамма ерда идеологик ва маданий-оммавий ишларни яхшилашга алоҳида эътибор беришлари, шахсни маънавий, ахлоқий, эстетик тарбиялашга барча воситаларни сафарбар этишлари, ҳуқуқ маданияти даражасини оширишлари лозим. Бунинг учун шаҳарликларнинг қизиқишларини, уларнинг маданият соҳасидаги, бўш вақтини ташкил этишдаги қондирилмаган эҳтиёжларини ўрганиш керак бўлади.

Театрлар, ёзувчилар, шоирлар, рассомлар, музикачилар ижодий коллективлари билан меҳнат коллективлари, мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари, олий ўқув юртларининг студентлари ўртасидаги алоқа янада мустаҳкам бўлиши лозим. Қизиқишлар бўйича клублар, тўгараклар, спорт секциялари бўлиши керак. Истаган киши ана шу ерларда ўз истеъдодини намойиш этиши, ўзи учун ва бошқалар учун фойдали иш билан шуғулланиши мумкин бўларди.

Педагогик жамоатчилик ва ота-оналар биргаликда жиддий куч-ғайрат сарфлашлари, бир-бирлари томон амалий қадам қўйишлари зарур. Бизнинг долзарб вазифамиз оила ролини оширишдан, ота-оналар ва педагоглар куч-ғайратини бирлаштиришдан иборат.

Жиноятчиликка қарши курашда, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашда кўпгина социал-иқтисодий масалаларни албатта ҳал этиш талаб қилинади. Ҳаммани ижтимоий-фойдали меҳнатга, ишга жалб этиш, юқори унумли меҳнат қилиши, унга адолатли ҳақ тўланиши, яхши ҳордиқ чиқариши учун барча шарт-шароитларни яратиш муҳимдир. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, раҳбарлик, партия, касаба союз ташкилотлари ходимларининг меҳнат ва маиший шароити ҳақида ғамхўрлик қилаётган, тартиб йўлга қўйилган жойларда хўжасизликка ўрин йўқ, бундай ерларда ҳуқуқ бузилишлари бўлмайди, бундай коллективларга бажонидил ишлагани боришади. Одамларни ишга худди шундай йўл билан жалб этиш керак.

Турли кўринишдаги эркин меҳнат ресурсларини аниқлаш ва фойдаланиш ҳам долзарб вазифалардан биридир. Бекорчилик, қаровсизлик кўпгина ҳуқуқ бузилишларининг сабабларидан биридир. Буни ҳам ҳисобга олиш керак. Шу муносабат билан текинхўрларни, дайдиларни ишлаб чиқаришга жалб этиш юзасидан муайян чора-тадбирларни кўриш керак бўлади. Ишга жойлаштириш бўлимларининг иши тубдан қайта кўриб чиқишни тақозо этади.

Кооперативларга кўп даражада эътибор бериш билан бирга алдамчиларга, очиқдан-очиқ чайқовчилик қилаётганларга, бу ҳаракатга суқилиб кирганларга қарши қатъий кураш олиб бориш керак.

Ҳуқуқ муҳофазаси органлари ходимларининг масъулияти ошишига эришиш лозим. Юксак масъулият социалистик қонунчиликка риоя қилиш устидан жуда қаттиқ назорат билан бирга қўшиб олиб борилмоғи керак. Ҳар қандай йўл қўйилган бузилишлар фавқулодда ҳодиса сифатида қаралмоғи лозим ва айбдорлар энг қаттиқ жазо олмоғи керак, бунда уларнинг эгаллаб турган вазифалари ва ўтмишдаги хизматлари эътиборга олинмаслиги даркор.

Ана шу шарт-шароитларнинг барчасини амалга оширган чоғдагина, жиноятчиликка қарши кураш ҳақиқатдан ҳам халқ фронтига айланган тақдирдагина, бу катта ва муҳим ишга жиноятчиликни очиш ва айбдорларни жазолаш эмас, балки, огоҳлантириш, қонун бузилишига йўл қўймаслик асос қилиб олингандагина муваффақиятга эришиш мумкин.

* * *

Шундан кейин пленум қатнашчилари докладни муҳокама қилишга киришдилар.

Шаҳар наркология диспансерининг бош врачи **Д. Х. Абдуллаева** ичкиликбозлик, заҳарвандлик ва гиёҳвандликка қарши кураш муаммолари тўғрисида сўзлаб берди. Сўнгги вақтда диспансерларнинг ишини яхшилаш юзасидан кўпгина тадбирлар кўрилди: беморларни даволаш учун бу ерда барча зарур нарсалар бор. Аммо қийинчиликлар ҳам етарли. Гиёҳвандларни даволаш бўлими тарқатиб юборилди. Гап шундаки, бу ерда қоровуллар бўлиши керак. Хотин-қизлардан иборат бўлган медицина ходимларининг хавфсизлигига ҳеч ким кафолат бера олмас эди. Наркодиспансер коллективи узоқ вақтдан буён ўсмирларни даволаш учун бўлинма очиш лозимлиги тўғрисидаги масалани кўтариб чиқмоқда. Шундай бўлинма бор. Аммо у руҳий касалликлар шифохонасидадир. Ўсмирлар эса у ерга боришни исташмаяпти, уларнинг ота-оналари ҳам бунга рози бўлишаётгани йўқ.

Сўнгги вақтда диспансер шаҳардаги меҳнат коллективларидан ёрдам олмаётгани ҳам коллективнинг ишини мураккаблаштирмоқда. Мисол тариқасида трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бирлашмаси тилга олинди. Бу ерда кўп киши ишлайди. Ҳар олти-етти вагон ҳайдовчисининг бири диспансерда ҳисобда туради. Мижозлар ўртасида раҳбарлар ҳам бор. Хўш, улар ўз қўл остидаги кишиларга нималарни билан ибрат бўлишаяпти? Коллективда ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши кураш амалда олиб борилаётгани йўқ. Иш жойида спиртли ичимликлар истеъмол қилингани учун 10, 20, 30 сўм жарима солинмоқда. Хўш, бундай жарималар билан кимга жазо беришаяпти? Оилани жазолашаяптими? Назоратни кучайтириш учун бошқармадагилар 25 шифокорни талаб қилмоқдалар. Ҳамонки, тарбиявий иш дуруст эмас экан, бу ёрдам берармикан?

Наркодиспансер беморлари орасида ёшлар кўплиги, айниқса, ташвишлантирмоқда. Биз шу хусусда ёрдам сўраб шаҳар комсомол комитетига мурожаат қилган эдик. Аммо уларнинг ҳам ташвишга тушишаётганини сезмадик.

Чилонзор район ижроия комитетининг раиси **О. Ж. Исмоилов**нинг фикрича, жиноятчилик ва тартиб бузилишининг олдини олишга қарши курашда эндиликда ўткинчи тадбирлар эмас, балки ишнинг янги, таъсирчан шакл ва услублари муҳимдир. Нотиқ райондаги оператив вазият мураккаблашгани учун район ижроия комитетининг айбини ошкора тан олиб, доимий ва пухта иш ўрнини бир гал бўладиган ҳисоботларни эшитиш ва муҳокама қилиш, жиноятчилик ва тартиб бузиш хусусидаги аҳволни бир марта таҳлил этиш эгаллаган эди, деб таъкидлади.

Эндиликда масалага муносабат ўзгармоқда. Ишнинг конкрет шакллари белгилаб олинди: биз район ижроия комитети нимани ҳал эта олади-ю, нимани ҳал этиши лозимлигини биламиз. Масалан, биз ҳуқуқ муҳофазаси органларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш масалаларини ҳал қилар эканмиз, район ички ишлар бўлими эҳтиёжларини тўла қондириш учун бюджетдан маблағ топа билдик.

Нотиқ ички ишлар органларига ёрдам бериш масалалари хусусида тўхталиб, жумладан, участка инспекторлари иштирокида ўз-ўзини бошқариш кенгашлари тузиш лозимлигини таъкидлади, бу кенгашлар мирорайондаги барча масалаларни ҳал этадилар. Иш манфаатларини кўзлаб, ана шу кенгашлар раислари лавозимини таъсис этадиган вақт келди. Участка инспекторларини хизмат хоналари билан таъминлаш ҳақида гапирадиган бўлсак, бундай хоналарни бунёд этиш янги микрорайонларни лойиҳалаштириш ва қуриш чоғидаёқ назарда тутилиши керак. Шундай қилсак, ижроия комитетлар учун ортиқча ташвиш пайдо бўлмайди.

Нотиқ Тошкентда жамоатчиликни ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга ва жиноятчиликка қарши курашга жалб этишнинг ўзига хос кўринишларини қидириб топиш лозим, деб таъкидлади. Мамлакатдаги бошқа шаҳарлар тажрибасини шунчаки тадбиқ этавермаслик керак.

Тошкентдаги В. П. Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг ишчиси **Н. Ю. Бокарева** жиноятчиликнинг ўсиш сабаблари ҳақида куюниб гапирар экан, ички ишлар органларини шакллантириш, милиционерлар билан ишлашга оид ёндошувларни ўзгартиришга дахлдор таклифларни айтди. Унинг фикрича, ишчи отрядлари тузиш керак эмас, балки ана шу маблағлар эвазига ички ишлар органлари ходимларининг маошини кўриб чиқиш, милицияни барча зарур нарсалар билан таъминлаш ҳақида ўйлаш, шу мақсадда корхона ва ташкилотларнинг маблағларини жалб этиш керак. Н. Ю. Бокарева ҳуқуқ муҳофазаси органларидаги барча ходимларни аттестациядан ўтказишни таклиф қилди, кўнгилли халқ дружиналари тўғрисидаги қонунни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш масаласини кўтарди, очиқ суд мажлисларини тез-тез ўтказиб туриш, шаҳарни текинхўрлар, дайдилар ва фоҳишалардан тозалаш учун барча тадбирларни кўриш, ёшлар билан ишлашга ветеран коммунистларни жалб этиш керак. Хуллас, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш учун бир қанча тадбирларни ишлаб чиқиш, бу ишга шаҳар партия комитетининг аъзоларини жалб этиш зарур.

Октябрь район ички ишлар бўлимининг катта участка инспектори **П. А. Қосимов** ўз нутқида участка инспекторлари фаолиятидаги муаммоларга тўхталди. Уларнинг барчаси ҳам хизмат хоналарига, телефонларга, ўзлари хизмат қилаётган участкада квартираларга эга эмас. Шахсий автомобиллардан хизмат вазифасини бажариш учун фойдаланилмоқда, аммо харажатларнинг ўрни қопланмаяпти.

Жамоатчилик, жамоат уюшмалари билан ҳамжиҳатлик муаммо бўлиб турибди. Кўнгилли халқ дружиналари аъзоларининг навбатчиликка чиқиши кескин камайиб кетди. Айрим ташкилотлар, корхоналардан навбатчиликка хотин-қизлар ва пенсионерлар чиқишмоқда, ҳолбуки, уларнинг ўзини ҳимоя қилиш керак. Бу масалага жиддий қараш лозим бўлади. Масалан, «Матбуот» бирлашмаси кўнгилли халқ дружинаси сафида яхши тайёргарлик кўрган кишилар бор, улар ўз участкаларини ҳамиша айланиб юришибди, бу участкани яхши билишади ва ҳар қандай тартиб бузилишининг олдини олишга тайёрдирлар. Бошқа ташкилотларда ҳам иш худди ана шундай ташкил қилиниши керак. Агар участка инспектори ихтиёрида ҳар куни 20 чоғли ёрдамчи бўлса ва улар навбатчилик қилиб турсалар инспектор ўз участкасида тартиб ўрната олади.

П. А. Қосимов истиқомат жойларидаги профилактика кенгашларининг иши сустлигига эътиборни қаратди. Бу кенгашлар дурустроқ ёрдам бераётгани йўқ. Нотиқ ободонлаштириш ишидаги, жумладан кўчалар, хиёбонлар, ҳовлиларни ёритишдаги камчиликларни ҳам таъкидлаб ўтди, ушбу камчиликлар участка инспекторлари ишини қийинлаштирмоқда.

Ленин район партия комитетининг биринчи секретари **В. Д. Ардатов** ҳаяжон билан нутқ сўзлади, ушбу нутқда пленумда муҳокама қилинаётган масала ишнинг умумий аҳволи, жумладан, партия ташкилотларидаги иш аҳволи билан чамбарчас боғланиб кетганлиги таъкидланди. Айрим жойларда партия ташкилотлари шошиб қолмоқдалар, маҳмаданалар, демократия ва ошкоралик деганда ўзбошимчалик ва анархияни тушунадиган кимсалар олдида ўз позицияларини бой бериб қўймоқдалар. Интизом сусайиб кетаётгани, бепарволик ва ўзибўларчилик кайфиятлари пайдо бўлаётгани ташвишлантирмоқда, айбдорлар эса партиявий жавобгарликка ҳам, интизомий жавобгарликка ҳам тортилишаётгани йўқ. Район партия комитетлари шаҳар комитетининг мададига суяниб, бошланғич партия ташкилотларига кўпроқ ёрдам ва мадад беришлари керак, шундай қилсаккина, биз коммунистларга ўз позицияларини белгилаб олишда ва бу позицияларни ҳимоя қилишда, аниқ мақсадни кўзлаб сиёсий-тарбиявий иш олиб боришда яхши ёрдам берган бўламиз.

Жиноятчилик ортгани учун ҳуқуқ муҳофазаси органларини танқид қилмоқдалар, жиноятчиликнинг ортиши бу органларни шошириб қўйганлиги таъкидланмоқда. Хўш, энди ички ишлар органлари қандай шароитда ишлашаётганига бир назар ташлайлик. Моддий-техника базаси яроқсиз, у чет мамлакатлар даражасидангина эмас, ҳатто жиноятчилар таъминоти даражасидан ҳам жуда орқададир. Ҳуқуқ муҳофазаси органлари учун ҳамма нарсани муҳайё этиб қўйиш, уларга квартиралар, транспорт, алоқа воситалари бериш лозим.

Кўнгилли халқ дружиналари хусусида ҳам яхшироқ ўйлаб кўриш керак. Ишчи отрядлари ва ўзини ўзи ҳимоя қилиш отрядлари тузиш керак. Бу ўринда Ленининнинг: «Оз бўлсину соз бўлсин» деган сўзларига амал қилиш лозим. Кўнгилли халқ дружиналарини қайта тузиш етилган масаладир ва бу юмушни шаҳримизда амалга ошириш керак.

Маҳалла комитетлари ва уй-жой комитетларининг иш самараси ниҳоятда пастлигига диққат-эътиборни қаратган нотиқ ишлаб чиқариш-уй-жой микроучасткалари ташкил этиш, территориал партия ташкилотлари тузиш зарур, деб таъкидлади, бу ташкилотлар истиқомат жойларида ҳисобда турган коммунистлар билан бир қаторда ана шу районда яшаётган коммунистларни ҳам бирлаштириши лозим бўлур эди. Буларнинг ҳаммасини районда синаб кўриш мумкин.

Тошкентдаги 1-тажриба экспериментал механика заводининг кран машинисти **Т. А. Моисеенко** меҳнат коллективлари ички ишлар органларига ҳар жиҳатдан ёрдам беришлари лозимлиги ҳақида сўзлади. Штатларнинг чала-яримлиги, маошларнинг камлиги, иш шароитининг ёмонлиги, милиция ходимлари ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза этилмаганлиги уларнинг фаолиятига салбий таъсир кўрсатмоқда. Агар ички ишлар органларини таъминлашга давлатнинг қурби етмаётган бўлса, корхоналар, ташкилотлар махсус шанбаликлар уюштириб ёки ўз маблағларидан ажратмалар бериб, бу ишни қилишлари мумкин. Завод коллективи хайрли ташаббус билан чиқди: икки уй-жой биноси қурилиши тугаганидан кейин корхона ётоқхонасининг бўшаб қолаётган биносини Куйбишев район ички ишлар бўлимига беришга қарор қилинди.

Т. А. Моисеенко тарбиявий ишнинг бўшашиб кетгани ҳақида гапирар экан, ота-оналарнинг болалар тарбияси учун, уларнинг одоб-аҳлоқи учун масъулияти сусайиб кетганлигини таъкидлади. У ташмачилар, ишга кеч қолувчиларнинг суратларини илиб қўйиш билан бир қаторда махсус стендларга тартиббузарларнинг ота-оналари суратини ҳам ёпиштириб қўйишни таклиф қилди.

Шаҳарда ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга, жиноятчиликка қарши кураш ва тартиб бузилишининг олдини олишга қаратилган қарорлар қабул қилиш билан бир қаторда мазкур қарорларнинг бажарилишини назорат қилиш, масъул ўртоқларнинг ҳисоботларини эшитиб бориш керак, деб уқтирди нотиқ, чунки қарорлар қоғозда қолиб кетмаслиги лозим.

Ўзбекистон ССР прокурори **Д. А. Усатов** ўз нутқида ҳуқуқ муҳофазаси органларининг ходимлари, меҳнат коллективларининг раҳбарлари, меҳнаткашларнинг ҳаммаси ҳам ҳали муаммонинг муҳимлигини обдон уқиб олишгани йўқ, деб таъкидлади. Масалан, экономикани хўжалик юритишнинг янги шарт-шароитларига ўтказиш айрим жойларда қонуннинг бузилишига олиб келди. Ўтган йили шаҳар саноати бир неча миллион сўмлик маҳсулотни кам ишлаб чиқарди. Афсуски, район прокуратураларининг ходимлари дурустроқ текширув ўтказмадилар. Назорат ва талабчанликнинг йўқлиги оқибатида шу йилнинг биринчи ярмида шаҳардаги ҳар беш корхонанинг бири маҳсулот етказиб бериш шартномаларини яна бажармади, корхоналар ва ташкилотларда қўшиб ёзишлар ва ўғирликларга, брак маҳсулот ишлаб чиқаришга чек қўйилмаган. Иш вақти бекор ўтмоқда. Ўтган йили шаҳар саноатида ўн минглаб ишчи куни исроф бўлди, уларнинг ярмидан кўпи прогул оқибатида беҳуда кетди.

Ана шундай нохуш аҳволга барҳам бериш учун тадбирларнинг аниқ мақсадга қаратилган системаси йўқ. Прокуратуранинг тақдимномалари ўша-ўша одамларга жўнатилмоқда. Огоҳлантириш системаси назорат қилинмаса ва амалга оширилмаса, самара бермайди. Ҳуқуқ муҳофазаси органларининг айрим ходимлари, нега энди биз экономика билан шуғулланишимиз керак экан, ахир жиноятчилик бостириб келмоқда-ку, демоқдалар. Экономикада интизомни мустаҳкамлаш товарлар ва хизматлар тақчиллигига тезроқ барҳам беришга ёрдамлашади, ҳозир тартиб бузиш учун негиз бўлган анчагина социал муаммоларни бартараф этади, юқоридаги гапни айтаётган одамлар ана шуни уқиб олмаётганга ўхшайдилар.

Ҳар бир меҳнат коллективи интизом тимсоли бўлиши керак. Бунинг учун меҳнат коллективларидаги жамоат уюшмаларини активлаштиришнинг барча омилларини ишга солиш, «Меҳнат коллективида биронта ҳам тартиб бузилиш ҳоллари бўлмасин», деган ҳаракатни авж олдириш керак.

Нутқда, жиноятчилик социал ҳодиса бўлиб, бу ҳодисада иқтисодий, социал ва сиёсий омиллар чирмашиб кетиши таъкидланди. Шу боисдан ҳам бутун масъулиятни ҳуқуқ муҳофазаси органларигагина юклаш адолатдан эмас. Ишдаги муваффақият куч-ғайратларни, муштарак ҳаракатларни бирлаштиришга боғлиқдир.

— Пленумда кўриб чиқилаётган масала шаҳар аҳлини ҳаяжонга солиб турибди, — деди Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг доценти, А. Тожиев номидаги маҳалла комитетининг раиси **Ш. Т. Темуров**. — Жиноятчиликнинг кўпаяётганлиги меҳнаткашларни ҳавотирлантирмоқда. Улар шаҳарда тартиб ўрнатилишини талаб қилмоқдалар. Бунинг учун ҳуқуқ муҳофазаси органлари фаолиятини тубдан қайта қуриш билан бир қаторда социалистик қонунчиликни бузувчиларга нисбатан жамоатчилик таъсир кучидан ҳам фойдаланиш керак.

Маҳалла комитетлари бу борада кўп иш қилмоқдалар. Маҳаллалардаги жиноятчилик шаҳардаги ўртача кўрсаткичдан икки-уч баробар камлиги бежиз эмас. Акмал Икромов районидаги маҳалла комитетлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгаш аҳоли ўртасида ҳуқуқ пропагандасига катта эътибор бермоқда. Барча маҳаллаларда район раҳбарлари, жумладан ҳуқуқ муҳофазаси органлари раҳбарлари билан учрашувлар бўлди.

Айни вақтда криминоген вазият бу ишни қатъият билан такомиллаштиришни талаб қилмоқда, ҳар бир маҳаллада участка инспектори бўлиши керак. Маҳаллаларда тўпланиб қолган социал муаммони ҳал этишни бундан буён ҳам пайсалга солавермаслик керак. Яшаш учун зарур шароитларнинг йўқлиги, социал адолатсизлик маҳаллалар аҳлининг асосли эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Сергели район партия комитетининг секретари **Б. В. Савченко** райондаги мураккаб оператив вазият ҳақида сўзлади. Аҳволни ва район ички ишлар бўлимидаги коммунистлар ишини таҳлил этиб, бу ерда район ички ишлар бўлими раҳбариятини ўзгартиришга қарор қилдилар, бу эса айрим ижобий натижалар берди: районда биронта жиноят содир қилинганлиги қайд этилмаган кунлар ҳам бўляпти. Лекин бу хотиржам бўлишга имкон бермайди. Шунинг учун ҳам тартиб бузилишининг олдини олишга асосий эътибор берилмоқда. Гражданларнинг йиғинлари муттасил ўтказиляпти, турмуш, ободонлаштириш масалалари кўриб чиқилмоқда. Бу ишга меҳнат коллективлари ҳам бош қўшмоқдалар. Аммо ҳали ҳал бўлмаган масалалар жуда кўп. Шаҳар ҳуқуқ муҳофазаси органларининг раҳбарлари район бўғини ходимларига кўпроқ ёрдам беришлари, моддий-техника базаси, штатларни кўпайтиришга оид масалаларни ҳал этишлари керак.

Сергели районида қурилишлар ҳамон тўкис бўлаётгани йўқ, социал-маданий-маиший объектлар кам, шунинг учун ҳам аҳоли район раҳбарларини адолатли танқид қилмоқда. Нотиқ ана шу эски муаммолар ҳақида яна бир карра гапирар экан, буларнинг ҳал этилмаганлиги райондаги жиноятчилик ва ҳуқуқ бузиш ҳоллари даражасига таъсир этаётганлигини уқтирди.

Тошкентдаги экскаватор ремонти тажриба-механика заводининг йиғувчи слесари **Т. Расулов** кўпгина маънавий қадриятлар йўқолиб кетаётгани, айниқса ёшлар ана шундай фазилатлардан маҳрум бўлиб қолаётгани хусусида куюниб гапирди. Илгари ҳеч ким бир бурда нонни ҳам сўрамасдан олмас эди, ўғирлик катта гуноҳ саналарди.

Ҳозир пул кўп одамларни бузмоқда. Битта оддий мисолни айтиб ўтай: кўпгина автобусларда яна фақат олдинги эшик очилмоқда, ҳайдовчилар эса билет йиртмасдан беш тийинлик чақаларни йиғмоқдалар.

— Мен ўттиз йилдан бери заводда ишлаяпман, — деди Т. Расулов. — Шу давр мобайнида 150 нафар шогирдга ҳунар ўргатдим. Уларнинг кўпчилиги инженер, малакали мутахассислар бўлиб етишдилар. Лекин бир ғаройиб нарсани пайқаб қолдим. Менга шогирд тушганлар орасида педагоглар, раҳбарлар, сотувчиларнинг фарзандлари йўқ эди. Шогирдларим «оддий» оилаларнинг фарзандлари ёки болалар уйларида тарбия кўрган йигитчалар эди. Уларга ҳалол ишлаш ва яшашни ўргатдим. Ростини айтсам, кейинги вақтда заводга киргим келмай қолди. Не-не машаққат билан бир йигитга ҳунар ўтгатасан, у эса кооперативга ўтиб кетади, кўпроқ маош топишга ҳаракат қилади.

Кўнгилли халқ дружиначилари ишига ҳеч ким эътибор бермаяпти, деди нотиқ. Илгари уларнинг ишини назорат қилишарди, участка инспекторлари дружиначиларга иш ўргатишарди. Ҳозир навбатчиликка келиб баъзан инспекторни ҳам топа олмайсан.

«Зенит» заводининг директори **А. А. Юсупов** конкрет таклифларни илгари сурди. Бу таклифлар коллективда муҳокама қилинган. Ишчиларнинг фикрича, телевидениенинг бир программаси орқали суд мажлисларини кўрсатиш мақбул бўлур эди. Бир томондан, бу ҳуқуқ ташвиқотига ёрдам беради. Иккинчи жиҳатдан эса кимки тартибни бузса, жазоланишини яққол кўрсатади. Бундан ташқари, ана шундай мажлислар ҳуқуқ муҳофазаси органлари фаолияти устидан ўзига яраша назорат ҳамдир.

Кўнгилли халқ дружиначиларига муносабатни қайта кўриб чиқиш керак, бунинг учун уларга имтиёзлар бериш, жамоат тартибини муҳофаза этишларини рағбатлантириш лозим. Гавжум жойларда мириқиб маданий дам олиш учун барча шароитларни яратиш, энг яхши биноларда эса мактаб ўқувчилари ва болаларнинг саройлари ва пионерлар уйларини очиш керак.

Ички ишлар органлари шаънига аниқ танқидий мулоҳазалар айтилди: давлат инспекцияси ходимлари ҳар бир чорраҳада туришгандек туюлади, ҳамонки шундай экан, нега энди шаҳарда йўл устида транспорт ҳодисалари содир бўлиб турибди.

Корхона раҳбари завод коллективининг милицияга ёрдами хусусида гапириб шу яқин орада автомобилларни ўғирлаб кетишга йўл қўймайдиган воситалар ишлаб чиқаришга киришилишини айтди.

— Кун тартибига киритилган масала шаҳар партия комитетининг пленумида биринчи бор муҳокама қилинмоқда, — деди Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети Ички ишлар бошқармасининг бошлиғи **В. Ф. Клапушевский**. — Ваҳима кўтармасдан шуни айтишим керакки, кейинги 20 йил мобайнида шаҳарда жиноятчилик бу қадар кўп бўлмаган эди. Жиноятчилик уюшган жиноятчилик тусини олмоқда.

Ички ишлар бошқармаси ходимлари зиммасидан масъулиятни сира соқит қилмай нотиқ пленум қатнашчилари диққат-эътиборини қуйидагиларга қаратди: тартиббузарларга муносабатдаги инсонпарварлик интизомни мустаҳкамлаш билан бир вақтда бўлаётгани йўқ. Оқибатда қамаш учун прокурор санкцияси олинмагани ёки халқ судларининг қарори билан одамлар озодликда юрибди, бунинг устига улар яна тартибни бузмоқдалар ёки жиноят содир этмоқдалар.

Давлат мулки ва шахсий мулкни асрашга батамом бефарқлик ҳам жиноят содир қилинишига ёрдам бермоқда. Кўпгина корхоналар ва ташкилотлар техникавий жиҳатдан жиҳозланмаган, қоровуллар йўқ, сигнализация ҳам йўқ. Айрим ташкилотларнинг раҳбарлари касса биноларини марказлаштирилган тартибда қўриқлашга ўтказиш тўғрисидаги таклифларни рад этмоқдалар. Аммо раҳбарларни ҳеч ким тергаб қўяётгани йўқ. Бегона одамлар суқулиб кирмаслиги учун квартираларни, йўлакларни сигнализация воситалари билан таъминлаш иши аслида тўхтаб қолган.

Иш учун шароит яратиб бериш энг муҳим масаладир. Милиционер касби обрў-эътиборини йўқотди. Кўпчилик органлардан кетиб қолмоқда. Гражданларнинг милицияга муносабати ўзгаргани ҳам бунга ёрдам бермоқда. Улар баъзан жиноятчилар милиционерларни урибсўкишаётганини кўра-била туриб томошабин бўлиб қолмоқдалар. Ҳозир жабрланган киши ёки гувоҳдан гувоҳлик беринг деб ялиниб-ёлворгандан кўра ўғрини тутиб келиш осонроқ бўлиб қолди.

Камсонли группалар турли жиноятларга қарши самарали кураш олиб бора олмайди. Масалан, Ленинградда чўнтак ўғриларини тутиш билан 500 киши, Тошкентда эса 38 киши банд. Натижа ҳам шунга яраша. СПИД ва таносил касалликларига қарши курашадиган махсус отряд очиш ҳақида ўйлаб кўриш керак, бу отряд фоҳишалар ва бесоқоллар билан шуғулланган бўлур эди.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети Ички ишлар бошқармасида одамлар ва моддий ресурслар ниҳоятда тақчил бўлиб турибди, бу масала билан жиддий шуғулланиш керак. Ҳозир патруль-соқчилик хизматида неча юзлаб ходимлар ва оператив хизматчилар етишмай турибди. Шаҳарда милиция учун ўнлаб автомобиллар етишмай турган экан, борлари ҳам, масалан, ўтган ойда ёнилғи-мойлаш материаллари билан бор-йўғи 38 процент таъминланган экан, ишнинг самараси ҳақида гапиришга ҳожат борми?

Меҳнат коллективлари ёрдам беришлари, моддий ресурслар ва одамларни ажратишлари керак. Ушбу коллективлар вазиятнинг нечоғли мураккаб бўлиб турганлигини тўғри уқиб олишлари керак.

ТошДУ ўқитувчиси, Ҳамза районидаги маҳалла комитетлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгаш раиси **Н. Ҳасанов** ўз нутқини В. И. Ленининнинг «Биз ўз вазифаларимизни кечагидан аниқроқ, конкретроқ, равшанроқ биламиз; биз ўз хатоларимизни тузатиш учун уларни очиқ кўрсатишдан қўрқмаймиз», — деган сўзлари билан бошлади. Докладдан ва нутқлардан шу нарса равшан бўлдики, аҳволни ўнглаб олиш учун туб тадбирлар кўрилиши керак. Аммо ҳали ҳам сўз билан ишимиз бир бўлаётгани йўқ. Масалан, трактор заводидаги маълум воқеалардан кейин ётоқхоналарда яшаётган ёш ишчиларнинг турмуш шароитларини яхшилаш учун тадбирлар белгиланган эди. Аммо бу тадбирлар ниҳоятда суст бажарилмоқда ва шу боисдан ёшлар норози бўлишмоқда.

Нотиқнинг фикрича, норасмий бирлашмаларга муносабатни қайта кўриб чиқиш, улар билан ҳамкорлик қилиш зарур.

Н. Ҳасанов Ўзбекистон ССРнинг Тиллар тўғрисидаги қонуни лойиҳаси ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини айтди.

Чилонзор район уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши раисининг ўринбосари **А. Д. Волошин** нутқи жуда кескин бўлди, у жиноятчиликка қарши курашда фавқулодда чоралар кўришни талаб қилди, жиноятчилар ва тартиббузарларни қаттиқ жазолашни қўллаб-қувватлаб гапирди. Айни вақтда милиция, жумладан, участка инспекторларининг ўрни ва обрўсини ошириш учун барча тадбирларни кўриш лозим. Бунинг учун маблағни аямаслик керак.

10-қурилиш бошқармасининг электр пайвандчиси **Я. Г. Сафин** пленум қатнашчилари, шаҳар ижроия комитети ва ҳуқуқ муҳофазаси органлари раҳбарларининг диққат-эътиборини Октябрь район халқ суди биносининг ночор аҳволда эканлигига қаратди.

Нотиқ савдо корхоналари фаолияти устидан ишчи назоратини кучайтириш лозим, деб уқтирди. Бу ерда очиқдан-очиқ ёки хуфёна чайқовчилик авж олган.

Октябрь район халқ суди раиси **К. Х. Тошматов** Я. Г. Сафин фикр-мулоҳазаларини тўлдириб, нормал ишлаш учун судда сира шароит йўқлигини айтди. Суд биносининг ўзида судланувчиларни қўриқлаш учун шароит йўқ экан, кўчма мажлислар ҳақида гапиришга ҳожат бормикан?

К. Х. Тошматов айрим раҳбарлар халқ маслаҳатчиларига ўз вазифаларини бажаришларига халал бериб, қонун талабларини бузишаётганлигини таъкидлади. Халқ маслаҳатчиларини ишдан ҳоли қилиб қўйишмаётганлиги сабабли суд мажлислари кўчирилмоқда. Ишни ҳал этиш сурилмоқда. Қонунни бузаётган ана шундай раҳбарларни қаттиқроқ тергаб қўйиш керак.

* * *

Муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ

ССР Иттифоқи Малий театрининг довруғи Ватанимизда эмас, балки хорижда ҳам машҳур. «Маҳорат билан саҳнага чиққан асар, истеъдод билан яратилган образ» — бу сўзлар театр режиссёрлари ва актёрлари санъатига берилган адабий баҳо.

Малий театр шаҳримиздаги М. Горький номли рус Давлат академик драма театри биносида ўз гастролларини бошлади.

СУРАТЛАРДА: театр коллективи саҳналаштирган А. Островскийнинг «Ҳар куни байрам эмас» спектаклидан лавҳалар.

Р. Шарипов суратлари.

Озишнинг энг яхши йўли

(Билганга ҳазил...)

Озишни хоҳловчилар учун машқлар: бу машғулотларни бажариш учун сиз кеч соат ўн саккизлар атрофида автобус ёки троллейбус бекатига чиқиб турасиз. Қорнингиз оч бўлса янаям яхши! Қўлингизга эса ичида оғирроқ юки бўлган, қўполроқ, иложи бўлса бандлари узилган сумка олволасиз. Камида ўн беш-йигирма минут тургaнингиздан сўнг, узоқдан тошбақа юриш қилиб, одами кўплигидан ўнг томонга оғиб кетган автобус (ёки троллейбус) кўринади ва сиз биринчи машқни бошлайсиз.

Транспорт бекатга етишига йигирма метрча қолганида «югуриш»га тайёр турасиз. Худди шу вақтда ҳалиги автобус (ёки троллейбус) бирдан тезлигини ошириб, ёнингиздан шамолдай ғувиллаб ўтиб кетади ва юз метрлар нарига бориб тўхтайди. Ана энди сиз қўпол сумка билан унинг кетидан югурасиз, лекин етиб боргунингизча ҳайдовчи эшикларни бир амаллаб чала ёпади-ю, жўнаб қолади. Сиз эса яна дастлабки ҳолатга қайтиб, жойингизга бориб турасиз.

Кейинги автобусга етиб оласиз (чунки энди сизда бир оз тажриба бор), лекин қўлингиздаги юкингиз билан барибир чиқолмайсиз. Бошқа йўловчилар сизни туртиб-итариб тушириб юборишгандан сўнг, учинчисига ўтасиз. Бир амаллаб чиқиб оласиз. Одам ниҳоятда кўп. Гавдангиз у ёқда турсин, бошингизни қимирлатолмайсиз. Биров оёғингизни босади, бошқаси тирсаги билан биқинингизни «силайди». Шунда оғирлигингиздан камида тўрт килограмм, кўйлак, шим тугмачаларидан тахминан олтитасини ва бир пой пойабзални йўқотиб, бекатингиздан бир чақирим ўтиб, бир амаллаб тушиб қоласиз.

Бу машқларни бир-икки ой давомида мунтазам бажариб борганингиздан сўнг, ортиқча юкингизни ташлаб ўзингизни қушдай енгил ҳис қила бошлайсиз. Машқларни бажариш давомида баъзан оёқ-қўл қалтираб қолиши, транспортни кўрганда кўнгил озиб қолиши каби ҳолатлар пайдо бўлиши мумкин. Лекин қўрқманг, бу ҳаёт учун унчалик хавфли эмас.

Алишер САЪДУЛЛАЕВ.

Турфа олам

⊙ КОПЕНГАГЕН. Япониядаги Қутб тадқиқотлари институти Гренландиядан 600 килограмм муз сотиб олди. Ушбу намуналар Гренландия қитъа музларининг 200 метр чуқурликдаги қатламидан олинди. Институт мутахассислари XVII асрнинг ўрталарида пайдо бўлган ана шу музнинг таркиби ва тузилишини ўрганишмоқчи. Муз кристалларидаги молекулалар ҳаракатининг характери япон олимларини, айниқса қизиқтирмоқда. Ушбу муз цельсий бўйича 19—21 даража совуқ ҳарорат вужудга келтирилаётган махсус контейнерларда сотилмоқда.

⊙ БЕРЛИН. 1573 йилда ўз фаолиятини бошлаган энг кўҳна дорихонада ГДРда биринчи марта доричилик тарихи музейи очилди. Бундан 400 йилдан кўпроқ вақт муқаддам Котбусда дорихона учун махсус қурилган уйда очилган музейга ўтган асрлардаги фармацевтика ускуналари қўйилган, музейда жами 3 мингга яқин экспонат бор. Эски китоблар, яъни турли даврлардаги доричилик ишига оид маълумотлар музейнинг асосий бойлигидир. Булар XX асрнинг охирида яшаётган олимлар учун ҳам ғоят қадрлидир. Жами 900 га яқин китоб сақланиб қолган, булар тез орада тикланганидан кейин экспозициядан муносиб жой эгаллайдилар.

⊙ РИМ. Археолог-ғаввослар Италиянинг кўҳна Ливорно порти яқинидаги денгиз тубидан катта тарихий ва бадиий қимматга эга бўлган қадимги қўшқулоқ кўзасимон буюмлар, сопол идишлар, бронзадан ясалган шамдонлар, олтин ва кумушдан тайёрланган заргарлик буюмлари, Шарқ мамлакатларида ясалган шиша идишлар, кўҳна усталар ясаган ёғоч ҳайкалнинг синиқларини ва бошқа буюмларни топдилар. Римнинг ўша кўҳна кемаси 20 метр чуқурликда қум ва ботқоққа ботиб ётибди, мутахассисларнинг фикрича, кема эрамиздан илгариги 1 асрда чўкиб кетган.

⊙ БРЮССЕЛЬ. Бельгиянинг денгиз қирғоғидаги Остенде шаҳри полицияси ўша куни кечқурун санъат асарларининг ҳақиқий кўргазмасини очди, десак арзийди. Ўша оқшом машҳур рассомларнинг асарлари, Хитойнинг чиннидан ясалган кўҳна қуралари, қимматбаҳо тақинчоқлар, қўлда тўқилган гиламлар кўрсатилди. Ана шу осори атиқаларни полиция участкаси биносидан олиб чиқаётган ўктам қари жувонлар ким ошди савдосида омади келган одамларга сира-сира ўхшашмас эди. Уларнинг юзида қувончдан асар ҳам йўқ эди. Ҳамма гап шундаки, улар шу ерлик уддабурон — найрангбоз сартарошнинг гапларига лаққа тушишган эди. Сартарош бадавлат аёлларнинг кўнглига йўл топиш билан бир қаторда у санъат асарларининг қадрига ҳам етар эди. Тўрт йил мобайнида у 30 миллион бельгия франки билан баҳоланаётган кўҳна санъат асарларининг ажойиб хазинасига эга чиқиб қолди. Казо-казолар кирадиган сартарошхона эгасининг уйи чоғроқ суратхонага айланиб кетди. Буни қарангки, шу экспонатларнинг ҳаммаси сартарошхонага мижоз бўлган аёллардан ўғирланган экан. Кўнгли бўш хотин-қизлар билан улар сотиб олган зеб-зийнатлар ва асарлар ҳақида батафсил гаплашар экан, ўша сартарош тушмагур аёлларнинг сумкаларидан калитларини ўғирлаб олиб, улардан нусхалар ясатиб олар эди. Сўнгра, ўз мижозлари отпускага кетишини билиб, пайт пойлаб уларнинг уйига ўғирликка тушар эди.

Шунақаси ҳам бўлади

Қўлга тушган... ўғрими?

14-касса ёнида зап томоша бўлди-да: харидор С. Переверзева Тошкент-Новокузнецк поездига 20 сўмлик билетни 45 сўм бериб олаётган эди, билетни кассирдан эмас, чайқовчидан олаётган эди. Худди шу пайтда чайқовчи қўлга тушди.

Пассажир хизмати бўлимининг ревизорлари ва ОБХСС ходимлари Ж. Аҳмадалиевнинг изига тушишди. Воқеа бундай бўлди: соат 10 дан 5 минут ўтганида Ўрта Осиё темир йўли бошқармасида телефон жиринглаб қолди, қўнғироқ қилишган йўловчилар Пролетар кўчасидаги билетларни олдиндан сотиш кассаси ёнида олибсотар пайдо бўлиб қолганини айтишди...

Новча, қорачадан келган, мўйловли, озғин бу одам кимлигини дарҳол илғаб олишди, ҳа, умри Жанубий вокзалда ўтадиган учар билетларни пуллаётганида бир неча бор қўлга тушган. Хуллас Аҳмадалиевни қўлга олишиб милицияга етаклашди, акт тузишди. Ҳалиги аёлга ортиқча 25 сўмни қайтариб беришди. Аҳмадалиев чўнтагидан эса жами бўлиб 255 сўм пул чиқди, аввалроқ «ишлаб топган» мўмай пуллари бўлса керак-да.

Қаерда ишлайсиз, деб берган саволга ана шу «меҳнаткаш» одам қуйидагича жавоб берди: авиазаводда слесарман ва ...жиноят қидирув бўлимининг штатсиз ходимиман!

Жаҳонгир Аҳмадалиев маъмурий кодексни бузганлиги учун Ленин район суди олдида жавоб беради. Лекин, афтидан у хафа бўлмаган кўринади. Нари борса Жаҳонгир 50-100 сўм жарима тўлайди, билет кассасига яна бир марта «шўнғиб чиқса» чўнтаги қаппайиб чиқаверади-да.

Милициядагилар қонун заиф-да, деб нолишди. Бу олибсотарни билишар экан. Кетма-кет ушлаб келишади, жарима солишади. Жиноий иш қўзғашнинг иложи йўқ. Маъмурий йўл билан у жарималарни тўлайверади, мижозлардан бунинг «ҳиссасини» чиқариб олади, ахир поездга билет топаман, деб зир югурганлар озмунчами.

— Бу билет олиб сотувчилар тоза дахмаза бўлишди-да, — деди Тошкент станцияси линия ОБХССнинг бошлиғи Р. Орипов ЎзТАГ мухбирига. — Байрам арафасида, дам олиш кунлари кассаларга йўлаб бўлмайди. Студентлар уйларига жўнашмоқчи. Бу ерда студент студентни «шип-шийдон» қилиб кетаяпти десам ишонаверинг.

Жаҳонгир Аҳмадалиев жазолангани йўқ, қонун бунга йўл қўймади. Унинг қўлига судга келасан, деб чақириқ қоғози беришди. Кейин жўнатиб юборишди. Судга у ўз ихтиёри билан келмаса керак, олиб келишга тўғри келади. Милиция биносидан чиққанидан кейин орадан ярим соат ўтгач, чайқовчи олдиндан билет сотадиган кассалар ёнида яна пайдо бўлади.

Муҳаррир Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

Реклама ва эълонлар

ПАССАЖИРЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон проспекти бўйлаб трамвай йўлларини капитал ремонт қилиш ишлари амалга оширилиши муносабати билан

САНЪАТ МУЗЕЙИДАН «ЦУМ» ҲАЛҚА ЙЎЛИГАЧА БЎЛГАН УЧАСТКАДА

ТРАМВАЙ МАРШРУТЛАРИНИНГ ҲАРАКАТИ

21 июль соат 22.00 дан 23 июль соат 18.00 гача

ТЎХТАТИЛАДИ

Трамвай маршрутларининг ҳаракати қуйидагича тартибда ташкил этилади:

1-трамвай маршрути: «Образцов кўчаси — Санъат саройи — 2-ТошМИ» ва орқага шу йўлдан қайтади.

3-трамвай маршрути: «Чкалов» метро станцияси — Олой бозори — 2-ТошМИ» ва орқага шу йўл билан қайтади.

5-трамвай маршрути: «5-Қўйлиқ массиви, Госпиталь бозори, «Россия» меҳмонхонаси — Марказий бозор — «ЦУМ» ва орқага шу йўлдан қайтади.

13-трамвай маршрути — «ТТЗ — Олой бозори, — 2-ТошМИ — ТТЗ» (тоқ жадвал).

13-трамвай маршрути — «ТТЗ — Ташсельмаш — Олой бозори — ТТЗ» (жуфт жадвал).

28-трамвай маршрути — «Юнусобод массиви, Санъат музейи — Полторацкий кўчаси — Госпиталь бозори — «Россия» меҳмонхонаси — «Самарқанд» автостанцияси ва орқага шу йўл билан қайтади.

СПРАВКАЛАР УЧУН ТЕЛЕФОН — 33-27-27.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги
Ўзбекистон ССР Махсус ва монтаж қурилиш министрлиги базасидаги

14-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йили учун қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Слесарь-сантехник, газ пайвандчи, электр-газ пайвандчи, вентиляция ва ҳавони тозалаш системалари монтажи бўйича слесарь-вентиляциончи, кенг ихтисосли станокчи, технологик қурилмалар монтажи бўйича слесарь-монтажчи, автомобиллар ремонти бўйича слесарлар, электр-газ пайвандчи, «В» ва «С» категорияли автомобиль ҳайдовчилари.

Ўқиш муддати — 1 ва 3 йил.

Ўқишга 8—10 синф ҳажмида маълумотли, Тошкент шаҳрида ва шаҳар территорияси атрофида яшовчи йигит-қизлар қабул қилинади.

3 йил муддат билан ўқиётган ўқувчилар таълим даврида 4 маҳал бепул иссиқ овқат, иш кийими, кундалик ва кўчалик кийим-бош билан таъминланадилар. Билим юртини тамомлаган ўқувчиларга касб эгаллаганлиги ва ўрта маълумот олганлиги ҳақида диплом берилади.

10-синф маълумотига эга бўлган ўқувчиларга ойига 30—76 сўмгача стипендия тўланади. Билим юртини тамомлаганларга касб эгаллаганлиги ҳақида диплом берилади.

Ишлаб чиқариш практикаси даврида ҳамма ўқувчиларга иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Билим юртини аъло баҳоларга тамомлаганлар олий ва ўрта махсус билим юртларига имтиёзли шартлар билан қабул қилинадилар.

Билим юртини битирган ўқувчиларга Ўзбекистон ССР Махсус монтаж-қурилиш министрлиги бўлинмаларига йўлланма берилади.

Билим юртида бадиий ҳаваскорлик, техника ижоди ва спорт секциялари ишлаб турибди. Билим юрти касблар ва умумтаълим предметлари таълими бўйича яхши ўқув-материал базасига эга.

МАШҒУЛОТЛАР 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти ҳақида гувоҳнома ёки аттестат, медицина справкаси, турар жойидан справка, 6 дона фотосурат (3х4 см.).

Билим юрти адреси: 700073, Тошкент шаҳри, Ҳамза райони, Оқдарё кўчаси, 122-уй (12, 52, 68, 111, 183-автобуслар, 5, 26-трамвайларнинг «Ёғ-мой комбинати» бекати. 15, 26, 161-автобусларнинг «Жамила» магазини» бекати). Телефон — 91-33-94.

Диққат!

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ЯНГИДАН ОЧИЛГАН «ИНТУРИСТ» МЕҲМОНХОНАСИГА КОНКУРСЛИ АСОСДА

«ОФИЦИАНТ» ВА «ОШПАЗ» КАСБЛАРИ БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ТАЙЁРГАРЛИК ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ 24-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ БАЗАСИДА ЎТАДИ.

«Официант» касби бўйича ўқишга Совет Армияси сафларида ўз хизмат бурчини ўтаб қайтган, ўрта маълумотли 30 ёшгача бўлган кишилар қабул қилинади.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 10 ОЙ.

«Ошпаз» касби бўйича ўқишга 30 ёшгача бўлган ўрта маълумотли кишилар қабул қилинади.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 10 ОЙ.

Ўқувчилар ойига 70 сўм стипендия, ишлаб чиқариш практикаси даврида эса меҳнат ҳақининг 50 фоизи билан таъминланадилар.

МАШҒУЛОТЛАР 1989 ЙИЛ 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Ўқишга кириш ҳақидаги аризалар 25 АВГУСТГАЧА қабул қилинади. 24-ўрта-ҳунар-техника билим юрти директори номига ёзилган аризага қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилиши керак: ўрта маълумот тўғрисидаги ҳужжат (асли), яшаш жойидаги даволаш-профилактика муассасаси томонидан берилган медицина справкаси (086/У форма), 4 дона фотосурат (3х4 см.).

Ўқувчиларни конкурсли сайлаб олиш — 20 августдан 25 августгача.

Ўқувчилар сафига қабул — 22 августдан 25 августгача.

Ҳужжатлар ҳар сешанба ва пайшанба кунлари соат 15 дан бошлаб 17.00 гача қуйидаги адресда: СССР Интурист давлат комитетининг Тошкент шаҳридаги бўлими кадрлар бўлимида қабул қилинади: Совет кўчаси, 2-уй, 18-хона. Телефонлар — 33-80-68, 33-20-22.

Тошкент шаҳар ижроия комитети савдо Бош бошқармасининг

«Ёшлик» мактаб-магазини

контролёр-кассирлар тайёрловчи

6 ОЙЛИК

ва озиқ-овқат товарлари билан савдо қилувчи кичик сотувчилар тайёрловчи

4 ОЙЛИК КУРСЛАРГА

қабул эълон қилади

Курсларга 8—10 синф маълумотидаги, Тошкент шаҳрида пропискада турувчи 16 дан 30 ёшгача бўлган қизлар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқувчиларга ойига 50 сўмдан 64 сўмгача стипендия тўланади.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Айни бир вақтда ўқувчилар кечки мактабда, савдо техникумида ўқишни давом эттиришлари мумкин.

Мактаб-магазинни тамомлаганларга йирик магазинларда ишлаш ва имтиёзли шартлар билан совет савдоси техникумининг кечки бўлимига ўқишга киришлари учун йўлланмалар берилади.

ЎҚИШ РУС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Кафанов кўчаси, 65-уй (1, 2, 5, 8, 9, 10, 14, 16-трамвайлар билан борилади).

Справкалар учун телефон — 55-75-15.

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎЛЛАШ МАРКАЗИ

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ҚУЁШДАН ҲИМОЯ ҚУРИЛМАЛАРИ ЗАВОДИГА:

электрик, пайвандчи, юк ташувчилар.

«ПРОМСТРОЙИНДУСТРИЯ» БИРЛАШМАСИ КОРХОНАЛАРИГА:

бош механик ўринбосари, таъминот бўйича бошлиқ ўринбосари, инженер-иқтисодчи, техника хавфсизлиги бўйича инженер, бош механик бўлими инженери, бухгалтер, меҳнат ва маош бўлими бошлиғи, қолипловчилар, арматурачилар, газ-электр пайвандчилар, каркасларни йиғувчилар, кўприк ва ҳавоза кранлари, автогрейдер, тегирмон, бульдозер машинистлари; асбоб-ускуналар ремонти бўйича электромонтёрлар, электр пайвандчилар, ремонтчи-слесарлар (контроль-ўлчов асбоблари ва автоматлар бўйича), **транспортерчилар, ғурзиловчилар, ленталарни тозаловчилар, майдалаб иш бажарувчилар, электр-газ пайвандчилар, электр слесарлар, лой қоришмаларни тайёрловчилар.**

Меҳнатга — вақтбай ва ишбай-мукофотли тарзда ҳақ тўланади. Ёлғиз кишиларга ётоқхонадан жой берилади. Бирлашма болалар боғчалари, спорт заллари, «Горний» пионер лагери, дам олиш зонасига эга.

СПРАВКАЛАР ЮЗАСИДАН ҚУЙИДАГИ АДРЕСЛАРГА МУРОЖААТ ҚИЛИНСИН:

ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ МАРКАЗИ — Космонавтлар проспекти, 6-уй.

АКМАЛ ИКРОМОВ РАЙОН БЎЛИМИ — Фарҳод кўчаси, 21-уй.

КУЙБИШЕВ РАЙОН БЎЛИМИ — К. Маркс кўчаси, 59-уй.

КИРОВ РАЙОН БЎЛИМИ — Энгельс кўчаси, 48-уй.

ЛЕНИН РАЙОН БЎЛИМИ — Т. Шевченко кўчаси, 64-уй.

ОКТЯБРЬ РАЙОН БЎЛИМИ — У. Юсупов кўчаси, 3-уй.

СОБИР РАҲИМОВ РАЙОН БЎЛИМИ — Қорасарой кўчаси, 270-уй.

СЕРГЕЛИ РАЙОН БЎЛИМИ — Спутник массиви, 2-квартал, 69-уй.

ҲАМЗА РАЙОН БЎЛИМИ — Ҳасанова кўчаси, 10-уй.

ЧИЛОНЗОР РАЙОН БЎЛИМИ — Чилонзор массиви, 2-квартал, 3-уй.

ФРУНЗЕ РАЙОН БЎЛИМИ — Шота Руставели кўчаси, 87-уй.

Чордара сув омборида бир кун

Бу кун сизга ажойиб имкониятлар беради: ёз жазирамасида сувда чўмилишингиз, пляжда ётиб тобланишингиз, соя-салқин ерларда ҳордиқ чиқаришингиз ва албатта балиқ овлашингиз мумкин.

«ТОШКЕНТ-ТУРИСТ» ишлаб чиқариш бирлашмаси шаҳарликларнинг Чордара сув омбори дам олиш зонасига бир кунлик сафарларини ташкил этади.

Саёҳат давомида сиз «САХРОЛАР САЛТАНАТИ» экскурсиясидан бой таассуротлар оласиз.

30 кишидан иборат группа учун йўлланма баҳоси 160—180 сўм.

Маълумотлар учун телефон — 44-12-94.

«Тошкент-турист» ишлаб чиқариш бирлашмаси.

«Союзреклама» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

ТЎЙЛАР МУБОРАК!

АВИАСОЗЛАР МАДАНИЯТ САРОЙИНИНГ

тўй тантаналарида маданий хизмат қилишга мослаштирилган ва замонавий репертуарга эга бўлган

«САМО» АНСАМБЛИ

БАХТ ВА ШОДЛИК ОҚШОМИНИ КЎНГИЛДАГИДЕК ЎТКАЗИШДА ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁР!

Ансамблни кассага пул тўлаш йўли билан тўйхонага таклиф қилишингиз мумкин.

Буюртмалар олдиндан ҳар куни соат 17.00 дан маданият саройининг 2-қават, 90-хонасида қабул қилинади.

Бизнинг адрес: Авиасозлар шаҳарчаси, Лисунов кўчаси, Авиасозлар маданият саройи (15, 23, 48, 72, 154, 164-автобуслар; 3, 23-трамвайларнинг «Маданият саройи» бекати). Метронинг «Чкалов» станциясигача бориладди. Телефон: 96-55-81.

Кино

20 ИЮЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «РОК УСУЛИДАГИ ФОЖИА» (21.00); «ЎЙНА, ЎЙНА» (18.30).

ВЛКСМ 30 йиллиги номли — «ТУБАНЛИКДА, МУҲАББАТНИНГ БАҲОСИ ҚАНЧА?» (жуфт соатларда).

Восток — «ЎЙНА, ЎЙНА» (18.30, 21.00).

Москва — МОСКВА КИНОФЕСТИВАЛИ ФИЛЬМЛАРИ.

К. Ерматов номли — «ҚАСОСКОР» (18.30, 21.00).

Ватан — «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (18.30, 20.45).

21 ИЮЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «РОК УСУЛИДАГИ ФОЖИА» (13.30, 21.00); «ЎЙНА, ЎЙНА» (11, 16, 18.30).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ҚУШИҚЧИНИНГ ЭРИ КИМ?» (жуфт соатларда);

Восток — «ЎЙНА, ЎЙНА» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Москва — МОСКВА КИНОФЕСТИВАЛИ ФИЛЬМЛАРИ.

К. Ерматов номли — «ҚАСОСКОР» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Ватан — «ҚАСОСКОР» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45).

Автомат-жавоб берувчи телефонлар:

Дружба — 67-96-87
Ўзбекистон ССР 25 йиллиги — 53-65-87
С. Раҳимов номли — 48-46-71
Ҳамза номли — 91-10-51
Тинчлик — 58-34-88
Искра — 39-14-59.

«ТЕХНОЛОГ» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

пахта тозалаш саноати учун зарур бўлган тўйинтирувчи ПУ-1 ускунасини

СОТАДИ

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Намойишлар хиёбони, 2-уй, бош механик бўлими. Телефон — 39-49-29.

Ташкилотлар ва корхоналарнинг раҳбарлари диққатига!

1-МОНТАЖ-ТЕХНОЛОГИЯ УЧАСТКАСИ

1984 йилда чиқарилган СМ-4 ЭҲМ ни

СОТАДИ

Мурожаат учун телефонлар — 77-35-80, 77-50-94, 77-72-46.

Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги 115-ўрта мактаб томонидан **Толипов Абдулла Таълатович** номига берилган 973691 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

«Узплодоовощтранс» автотранспорт ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бош автотранспорт корхонаси коллективи ҳайдовчи **Аҳмад Икромович ИНОҒОМОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: қабулхона — 32-53-76; бўлимлар: партия турмуши ва совет қурилиши — 32-57-84; экономика ва шаҳар хўжалиги — 32-54-19; ижтимоий масала — 32-53-10; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66, 32-54.15; «Ташкентская неделя» рекламалар идораси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Якшанбадан ташқари, ҳар куни чиқади.

Р—09819.

Б. 2147.

Индекс 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10